

Virgil VASILESCU

Istoria românilor

• pe înțelesul tuturor •

- la 1900 de ani -

**OMAGIU
marelui preot și rege
DECEBAL**

Biserica rupestră Cetățuia – Negru Vodă

Mănăstirea Curtea de Argeș

În dar, tetraevangheliarul

**Ne-ai dat lumina și căldura Soarelui,
ne-ai dat din plin tăria Focului;
ne-ai dat sfințenia Apei
și bogăția Pământului!
Lasă-ne, Doamne,
și NEMURIREA!**

Mănăstirea Cozia,
ctitoria voievodului
Mircea cel Bătrân

Capitolul I – EPOCA PIETREI

• Lecția 1 •

Oamenii dintâi

Omul dintâi

Au trecut foarte multe milenii de când, ca prin minune, din rândul tuturor viețuitoarelor pământului s-a desprins un neam care s-a ridicat în două picioare și a dat întrebuințare mâinilor. Acesta trăia din cules, alegea fructe, semințe, frunze, flori, se hrănea cu tulpini și rădăcini. Începea **Eul Timpuriu** al omenirii.

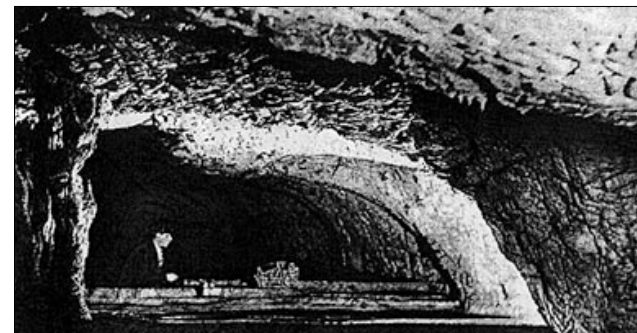
Încă din timpuri îndepărtate, aceste ființe au dovedit prin faptele lor că judecă și gândesc. Se înțelegeau prin semne și prin sunete rostite. Se comportau altfel față de celelalte viețuitoare și erau spornice în culesul hranei. Aceste ciudate ființe trăiau în ceată, în cârdul lor de hominide și țipau în semn de alarmă când erau atacate de alte viețuitoare. Se apărau cu pietre, bolovani, cu bețe, cu tot ce puteau ține în mână. Fiecare ceată avea ținutul ei de unde-și aduna bunurile necesare traiului și nu permitea altor cete să le adune roadele pământului pe care îl stăpâneau. Ceata culegătorilor de toate vârstele dormea unde o prindea seara și se ferea de ploi, de arșite ascunzându-se în desișul pădurilor. Zilele însorite și nopțile calde asigurau oamenilor dintâi o viață lipsită de griji.

- ◆ Cum au apărut oamenii dintâi?
- ◆ Cu ce se hrăneau?
- ◆ Unde dormeau?

• Lecția 2 •

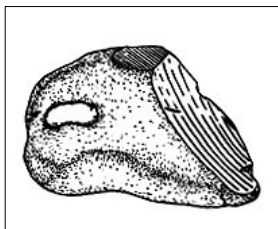
Adăpostirea

După o lungă perioadă de timp frumos a apărut un val de geruri cumplite, cu viscole și zăpezi. Plantele care asigurau hrana oamenilor și toate animalele obișnuite cu zile calde, însorite au pierit sub troienile de zăpadă și gheață. Au rămas plantele adaptate care s-au obișnuit cu ierni lungi și veri răcoroase, precum și animalele venite din ținuturile reci ale nordului. Oamenii s-au adăpostit în peșterile munților, acolo unde aceste grote erau în apropiere. Doar cei care au găsit adăpost au rămas în viață. Munții Carpați au salvat în peșterile lor o mulțime de oameni și astfel aceștia și-au continuat cursul vieții pe aceleași ținuturi.

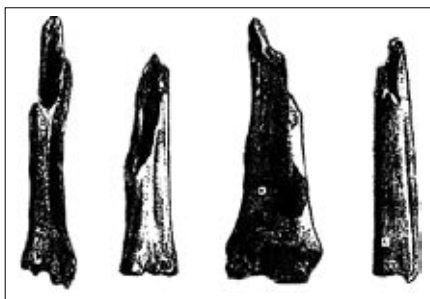
Locuință rupestră. Baia-de-Fier, Gorj

Gerul a împins oamenii în peșterile munților și foamea i-a scos din adâncuri, i-a scos în zăpadă. Au fost nevoiți să-și acopere corpul cu mai multe piei de animale vâdate ca să poată ieși după hrană. În aceste împrejurări bărbații au devenit iscusiți vânători și pescuitori; ei au asigurat hrana celorlalți rămași în adăpostul de piatră. Atunci a fost adusă carnea în hrana zilnică.

Și-au creat unelte din lemn, din piatră, din os și corn, cu tăișuri și ascuțișuri necesare străduințelor pentru supraviețuire. Bărbații și-au făcut lănci, arcuri, harpoane, iar femeile, copiii și bătrânii foloseau săpăligi pentru scoaterea rădăcinilor bune pentru hrană.

Cioplitor lucrat din piatră – Valea Mozacului (anii 750.000)

Pentru asigurarea căldurii necesare, oamenii vechimii îndepărtate încălzeau încăperea grotelor cu foc permanent întreținut cu lemne. Focul a fost luat din arborii aprinși de trăsnete.

Străpungător lucrat din os – Valea lui Grănceanu (anii 1.400.000)

În numărul lor mare de grote, **Carpații** au ocrotit în acele vremuri grele o numeroasă populație de supraviețuitori veniți din vremuri mai bune.

◆ **Ce importanță au avut Carpații în viața omului străvechi?**

◆ **Ce măsuri grabnice de supraviețuire a luat acesta?**

• **Lecția 3** •

Modul de trai al omului de grotă

La hrana obținută din cules și-a adăugat carnea de vânat, iar la foc și-a pregătit bucatele. Încăperile mici, limitate, ale grotelor au permis alcătuirea familie. Aici s-a format un grup unit, s-a format **comunitatea de vatră**. Acest grup era condus de femeia cea mai energică, fiindcă aceasta avea toată grija familiei, ca soție, mamă, bunică, în timp ce bărbatul-vânător pleca pentru multă vreme ca să procure hrana necesară tuturor.

Arcaș la vânatoare

În această comunitate de vatră s-au dezvoltat **vorbirea, graiul**, fiindcă numai astfel membrii familiei se puteau înțelege între ei. Au pus nume la ființe, la lucruri, au numit faptele împlinite în străduințele pentru existență.

În momentele grele au privit spre soare și au cerut ajutor forțelor atotputernice. De atunci, din jurul vetrei focului, au rămas **cu credința că o forță îi ajută** când se roagă.

Semne spiralice sculptate – Strachina-Dorohoi, anii 15.000 E.T.

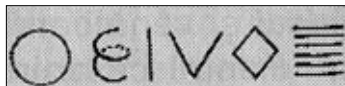
Pentru a se înțelege cu puterea nevăzută au încrustat câteva semne care să fie înțelese de Atotputernicul. Au folosit un **praf roșu** în încăpere și au sculptat **sapte semne** cu care să se poată face înțelese mai bine rugăciunile lor.

Semne unghiulare – Dubova-Mehedinți, anii 10.650 E.T.

Istoria românilor

Cu aceste semne nepieritoare au împodobit bunurile în toate veacurile ce au urmat.

În acest mod de viață, oamenii de grotă au parcurs epoca veche a pietrei cioplite, au venit de la începuturi până în al X-lea mileniu pe același fir neîntrerupt al existenței lor.

Primele semne grafice create de omul străvechi

- ◆ Numiți marile înfăptuiri ale omului de grotă.
- ◆ Enumerați semnele create și folosite de oamenii străvechi.

• Lecția 4 •

Familii unite

În epoca veche a pietrei cioplite fiecare familie avea până la zece-cincisprezece copii. Aceștia, la rândul lor, creșteau, sporeau comunitatea de vatră până când încăperea locuinței devenea neîncăpătoare. Noile generații își formau și ele familii proprii în alte locuri din apropiere și astfel se lărgea teritoriul care producea hrană, care asigura culesul și vânătoria, necesare traiului zilnic.

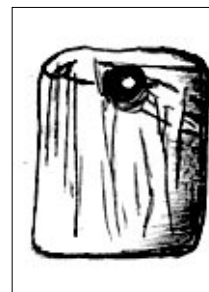
Pentru că animalele apreciate pentru carnea lor erau puternice și periculoase, vânătorii se uneau în grupuri ca să poată prinde prada căutată. Hărțuiau animalul până îl oboseau, îl îndreptau spre hățișuri și prăpăstii, apoi îl atacau cu lănciile. Vânătorii grupați s-au împrietenit între ei, s-au împrietenit și familiile lor formând astfel **comunitatea de gintă**.

Istoria românilor

Acest grup mare cuprindea mai multe comunități de vatră. El era stăpân peste multe dealuri și văi, peste ținuturile care-i asigurau cele necesare traiului. Era condus de cel mai priceput dintre ei.

Perechea de la Porțile-de-Fier (anii 10.000, E.T.)
reconstituire de Irina și Cantemir Râșcuția

Amuletă din os – Cuina Turcului – Mehedinți (10.650 E.T.)

Vânatul sau produsele culese le împărțeau între toți membrii comunității. Se legau noi prietenii, petreceau cu ocazia formării familiilor tinere, se ajutau reciproc pentru ieșirea din situații grele. Comunitatea de vatră asculta de sfaturile celui mai înțelept din familie, iar înțelepții familiilor alcătuiau grupul conducător al comunității de gintă.

În **epoca pietrei** erau bine cunoscute aceste două trepte mult apreciate: **comunitatea de vatră** și **comunitatea de gintă**.

În acele vremuri îndepărtate, omul a ieșit din grotă în locuința de suprafață și și-a construit casă pe sol, aproape de sursele de hrană.

- ◆ Ce se înțelege prin **comunitatea de vatră**?
- ◆ Dar prin **comunitatea de gintă**?

• Lecția 5 •

Două mari descoperiri

Îmblânzirea animalelor și cultivarea plantelor au fost determinate de dorința omului de a obține roade cât mai bogate.

Câinele a fost primul animal îmblânzit. Lupul flămând s-a apropiat de casă, de cel care i-a dat mâncare și astfel s-au împrietenit, primul devenind paznicul celuilalt.

Pictură (5.000 E.T.)

Apoi au fost aduse lângă casă **oaia** pentru lâna, laptele și carnea ei, **porcul, vaca și calul**. Toate erau crescute cu grijă pentru producția bunurilor necesare traiului fiecărui gospodar.

Omul, iscoditor fiind, s-a hotărât să-și apropie și plantele trebuitoare, să le îngrijească bine, ca să le sporească rodul. Plantele, pe care le culegea de obicei, le-a crescut în condiții mai bune și rodul acestora a fost mai mare. Astfel, a format plantații de pomi, a cultivat **grâul, orzul, linteaa, meiul**, a cultivat **cânepa** necesară țesăturilor, a răsucit **fire** din fibrele plantelor selecționate.

Și plantele, ca și animalele au răsplătit din plin munca omului. Selecționarea și creșterea plantelor alese pentru rodul lor bogat a devenit o ocupație principală, tot atât de importantă ca preocuparea tuturor pentru îmblânzirea și îngrijirea animalelor.

Așa a început agricultura.

Astfel în **epoca de piatră** s-au alcătuit două importante

îndeletniciri: **agricultura și creșterea animalelor**. Acestea au dat un suflu nou civilizației omului străvechi.

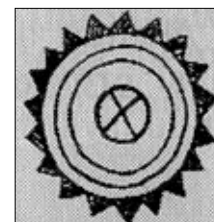
- ◆ Care au fost primele animale îmblânzite?
- ◆ Dar primele plante cultivate cu grijă?
- ◆ Când s-a înființat agricultura? Dar meșteșugul creșterii animalelor?

• Lecția 6 •

Credințele

La sfârșitul epocii de piatră, oamenii credeau în ajutorul forțelor atotputernice, stabilite undeva, în înaltul Cerului. **Credeau în forța și chipul Soarelui**. După închipuirea lor, acesta îi ocrotea, le da căldura și lumina necesare vieții, îi ajuta să-și adune hrana, să trăiască în belșug și în deplină sănătate.

De câteva ori pe zi se rugau forțelor nevăzute, Atotputernicului: dimineața, la prânz, la amiază, la chindie și seara. Se mai rugau la începutul și sfârșitul lucrului, pentru întâmpinarea cu bine a unui pericol și după ce au trecut de acesta. Se rugau să le fie supărarea ușoară și mulțumeau după ce aceasta trecea. Au rămas de atunci fragmentele vaselor folosite în rugă și inscripțiile vechilor rugăciuni.

Au stabilit și locuri anume pentru rugă și mulțumiri. Pentru acestea aveau un colț, un ungher îngrijit în locuință, pentru întreaga comunitate de vatră.

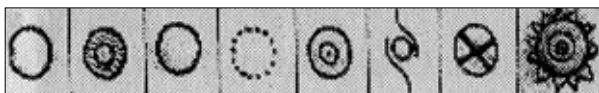
Semnul Soarelui sculptat în bronz – Drăgășani (5.000 E.T.)

Apoi și-au alcătuit vetre mari, considerate locuri sfinte, sanctuare, unde toată comunitatea de gintă se ruga sub conducerea unei persoane alese dintre participanți.

Templu carpatic – Gumelnița

Pentru îmbunarea forțelor atotputernice și pentru a-și face auzite rugăciunile, credincioșii au ales ce era mai bun din agoniseală și au dat aceste bunuri drept ofrandă nevoiașilor.

Cele mai vechi reprezentări religioase, în Carpați

Se rugau pentru îndepărtarea răului adus de foc, de ape, când acestea creșteau și se îndepărtau de rostul lor. Erau foarte religioși.

Pentru rugă și ofrande au inventat vase de lut ars, pâinea pentru dar, făclia pentru îndepărtarea întunericii.

Slujitoare ale altarului – Gumelnița, Hamangia, Porțile-de-Fier, „Nestreanca“, „Frumoasa din Lăpuș“, Dansatoarea de pe Mureș, Vădastra.
imagini originale sculptate în lut ars (anii 5000 – 3000, E.T.)

În toate timpurile, omul religios a crezut în puterea Cerului.

- ◆ În ce credeau oamenii epocii de piatră?
- ◆ În ce mod se rugau?
- ◆ Ce daruri importante ofereau drept ofrandă?

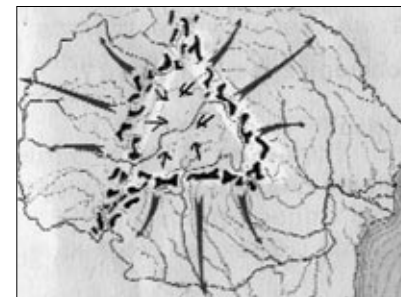
Capitolul II – EPOCA METALELOR

• Lecția 7 •

Un trunchi trilateral cu șapte fațete

Comunitățile de gintă, sporind numeric, au ocupat tot mai mult teritoriu, dinspre munte, spre coline și apoi la șes. Pe măsură ce oamenii se înmulțeau, apăreau noi vetre care preluau datinile, obiceiurile celor mai vechi. Se înțelegeau bine toți în același grai și aceleași credințe.

Întinderea de pământ astfel ocupată a luat forma lanțului de munți: o latură a Carpaților Răsăriteni, alta a Carpaților Apuseni și alta a Carpaților Sudici sau Meridionali. Spațiul din interiorul arcului carpatic a fost cel dintâi ocupat prin extinderea populației de pe versanții interiori.

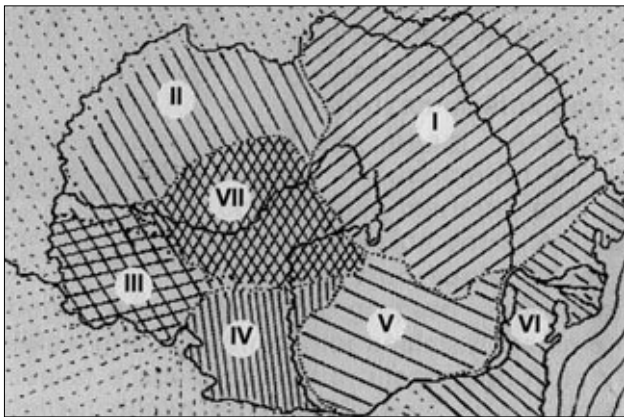

Trilaterală carpatică.
Lărgirea spațiului ocupat prin sporirea populației

În extinderea lor, comunitățile de vatră se mențineau în legăturile comunităților de gintă și acestea își alcătuiau centre în zone închise, în funcție de forma și de bogăția reliefului.

Au apărut astfel șapte mari comunități de gintă:

- I • una pe Siret, Prut, Nistru – denumită **Cucuteni**;
- II • alta pe Tisa, spre izvoarele Dunării – denumită **Tisa**;
- III • una spre râurile Drava, Sava, Timoc, Cerna – denumită **Porțile-de-Fier**;
- IV • alta denumită **Vădastra**, pe Olt;
- V • una spre sud, din Carpații Meridionali spre Munții Balcani – denumită **Gumelnița**;
- VI • una în jurul Munților Măcin – denumită **Hamangia**;
- VII • una închisă în centrul arcului carpatic – denumită **Petrești**.

Vetre ale uniunilor de gintă, ramuri ale trunchiului carpatic

Treptat, aceste comunități de gintă și-au format centre unde făceau schimb de produse și unde și-au ridicat lăcașe mari de rugăciune. Comunitățile de gintă ale trilateralei carpatice și-au menținut **aceeași credință, același grai**,

aceleași obiceiuri și au înaintat în timp după modul lor propriu, de viață.

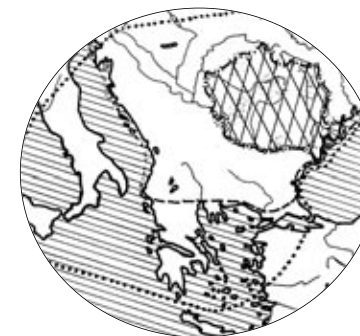
- ◆ În ce direcții s-au extins spațiile comunităților de gintă?
- ◆ Precizați vetrele celor șapte mari comunități de gintă.

• **Lecția 8** •

Comunitatea de neam

Îmbinarea teritoriilor ocupate de comunitățile de gintă a creat o uniformizare, consolidând un fel de a fi al lor, un climat spiritual comun. Toți se înțelegeau bine în același grai, aveau aceleași credințe și obiceiuri, se preocupau pentru spor cât mai mare în munca lor. Descoperiseră agricultura și se pricepeau să crească vitele drept sursă de hrană. Inventau fel de fel de unelte pentru mai mult spor în noile condiții ale existenței lor.

Spațiul Carpatic în Europa Veche

Preocupările intense și climatul spiritual accentuat au creat o uniune a tuturor comunităților zonale, a celor șapte mari grupări, au alcătuit **comunitatea de neam**. Aceasta a cuprins în perimetrul ei toate comunitățile mărunte, deci toate comunitățile de vatră. Atunci, în urmă cu vreo șapte milenii, s-a încheiat această uriașă grupare a vorbitorilor aceluiași grai, a păstrătorilor aceleiași credințe religioase și a acelorași datini moștenite. Atunci s-a cristalizat deplin **Europa Veche** – prima alcătuire prestatală a tuturor sedentarelor care aveau drept centru Carpații, **prima comunitate de neam**.

◆ Din ce grupări era formată comunitatea de neam?

◆ Cum a fost numită vatra comunității neamului Carpatic?

• **Lecția 9** •

Două neamuri ale lumii

Gumelnițeanca – Mare Preoteasă, în anii 5000 E.T.

Lumea s-a înmulțit și pe pământ bogat în resurse de hrană, dar și pe pământ sărac. Viețuitorii din ținuturile carpatice au trăit în belșug de hrană fiindcă pe aceste meleaguri toate bunurile de care omul avea nevoie se obțineau în cantități cele mai mari cu putință.

Carpaticii nu s-au deplasat niciodată cu locuința de pe vatra lor milenară, fiindcă în perimetrul locuinței au produs tot ce au dorit și cât le-a trebuit. Pentru că au fost legați de pământul moștenit de când lumea, oamenii spațiului carpatic au fost numiți **sedentari**, neam de oameni nemișcați de pe locul lor, precum munții.

A mai fost un neam, cel care trăia pe pământ sărac și secetos. Cele câteva animale crescute nu îndestulau această populație. Lipsurile fără de sfârșit i-au făcut pe acești trăitori mai aspri, mai duri. I-au determinat să se adune în grupuri de pradă, de atac, numite **triburi** și sub conducerea unuia mai priceput, ales dintre ei, în repetate rânduri au năvălit peste sedentari și i-au jefuit pe aceștia, de toate bunurile. Aceste **triburi meru în mișcare (nomade, migratoare)** și meru prădătoare, meru călătoare cu turme de vite adunate, au format al doilea neam, cel purtător de armă, meru potrivit celui care mânduia uneltele de muncă.

Triburile nomade au distrus casele, locurile de rugăciune, au năvălit valuri după valuri, sărăcind și chiar ucigând populația sedentară. Vreme de peste trei milenii au trecut prin foc și cuțit populația **Europei Vechi** și au obligat sedentarii să trăiască retrași în imensitatea naturii, să se reîntoarcă la modul de viață al comunității de vatră, dar să și învețe a se apăra.

◆ În ce mod își câștigau sedentarii existența?

◆ Dar nomazii?

◆ Ce erau triburile?

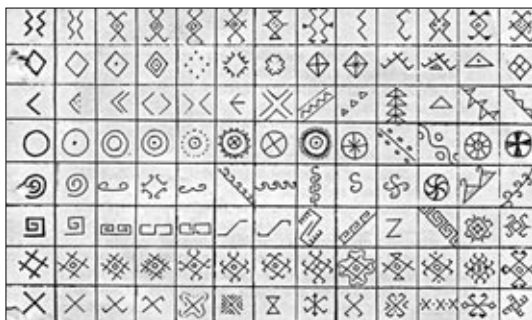
◆ Ce urmări au avut repetatele lor năvăliri?

• **Lecția 10** •

Epoca metalelor

După **epoca veche a pietrei** (paleolitic) și după **epoca nouă a pietrei** (neolitic) a urmat perioada în care roca dură, cremenea nu a mai fost folosită pentru obținerea obiectelor tăioase. **Epoca metalelor** a început atunci când oamenii au înțeles că uneltele lucrate din aceste materiale erau mai rezistente, mai bune.

Semne Solare redatate pe metale neferoase

O dată cu această epocă, a uneltelor din metal, s-a schimbat și modul de viață al sedentarelor. Au produs bunuri mai multe, au creat unelte noi, au născocit instalații tehnice deosebit de folosite, dar și-au făurit și arme pentru apărare. Belșugul de produse agro-alimentare și cel de produse din metal au încurajat schimbul acestora, schimb legat de cerințele gospodărești și astfel au apărut și s-au dezvoltat multe **târguri**. Aceste centre pentru schimb de produse au apărut pe vetrele așezărilor cu multe ateliere, pe vetrele bronzăriilor și fierăriilor, pe văile unor cursuri de râuri, la încrucișarea drumurilor mari. Banul, ca mijloc de schimb, s-a inventat mai târziu. Triburile nomade care se vânturau prin ținuturile carpatice nu lucrau pământul, nu puneau semințe în brazdă,

nu secerau, nu depozitau roadele, nu creșteau vite. Ele au adunat unelte gata lucrate pentru a le folosi ca arme de luptă. Aceste cete umblătoare, prădalnice trăiau cu ce găseau și astfel își duceau zilele pe drumuri fără de sfârșit. Epoca metalelor a fost a treia treaptă în evoluția omului sedentar, după epoca pietrei cioplite și cea a pietrei șlefuite.

Unelte din fier, seceri din bronz

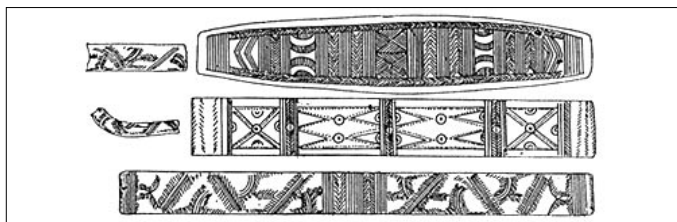
- ◆ **Precizați cele trei epoci ale uneltelor.**
- ◆ **Cum au apărut centrele de schimb, târgurile?**

• **Lecția 11** •

Obținerea și prelucrarea metalelor

Spațiul arcului carpatic a fost și a rămas, între zonele ocupate de neamul sedentar, cel mai bogat în felurite minereuri, iar produsele obținute prin prelucrarea acestora au ajuns până în așezările de la izvoarele Dunării și în cele de peste Nistru.

Întâi, **carpaticii** au prelucrat piatra, în epoca de piatră, apoi au prelucrat metale găsite în forma lor naturală. Au prelucrat aur, argint, cositor, cupru, atrași fiind numai de culoare, de strălucire și de ușurința în prelucrare, cât și de alte calități ale lor. Când cerințele au sporit, oamenii au găsit zăcămintele acestor metale, au scos minereu din zăcămintele și, prin descoperirea unui meșteșug (prelucrarea) au obținut metalul mult dorit.

Podoabe din aur și din bronz

Mare a fost bucuria oamenilor străvechi atunci, când amestecând cuprul cu cositorul (când au creat astfel aliajul), au obținut bronzul. Datorită întrebuințării multiple, bronzul a creat o epocă istorică, numită **epoca bronzului**. După alte multe secole a apărut **epoca fierului**. Astfel oamenii au urcat din treaptă în treaptă pe vadul civilizațiilor fără de sfârșit. Au confecționat unelte precum **seceri, securi, cuțite, lame de fierăstrău, dălți, ciocane, clopote, lanțuri**, toate uneltele necesare atunci gospodarului sedentar. Din bronz, din aur și argint au confecționat frumoase **podoabe, cutiute** pentru cosmetice, **ace** de cusut și de prins părul, **cordelute, agrafe, cercei și alte podoabe** cu totul deosebite. Din aceleași metale au confecționat **pumnale, scuturi, coifuri, vârfuri de lance și de săgeată** pentru a se apăra. Adevărate fabrici au apărut la Aiud, la Dipșa, la Sibiu, la Șpălnaca și în multe alte locuri cu subsol bogat în minereuri.

Unelte miniere din fier

S-au împlinit peste patru milenii de când sedentarii carpatici prelucrau intens metale neferoase și peste 2800 de ani de când se obținea și se prelucra fierul. Pentru unelte a fost preferat fierul pentru că acesta era mai dur, iar tășurile și ascuțiturile formate rezistau mai multă vreme în timpul întrebuințării.

- ◆ Numiți epocile istorice în funcție de materialul din care erau confecționate uneltele.
- ◆ Arătați pe hartă câteva centre unde se prelucrau diverse minereuri.
- ◆ Care era zona carpatică cea mai bogată în minereuri?

• Lecția 12 •

Regatul DACIA

Între anii 7000–3500 E.T. s-a încheșat și a ființat entitatea prestatală numită **Europa Veche**. Începând cu anii 3500 nu a mai conținut năvala feluritelor triburi, multe și mărunte, toate păgubind sedentarii de bunurile lor.

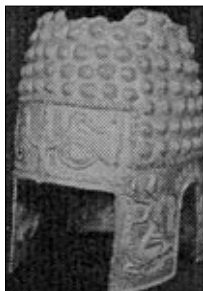
Bogațiile Daciei, în drum spre Roma – imagine de pe Columna lui Traian

După 3000 de ani de vitregii, pe teritoriul Europei Vechi s-a ridicat primul stat, bine organizat administrativ, **DACIA**. Întinderea regatului Dacia, de la gurile până la izvoarele Dunării, de la izvoarele Niprului până peste Munții Balcani a cuprins ținuturile sedentarelor carpatice care au viețuit fără întrerupere, în acest spațiu, din epoca pietrei și cea a metalelor. Dăvele și forturile de apărare la hotar au rămas dovada că sedentarii au trăi pe aceleași locuri de când lumea.

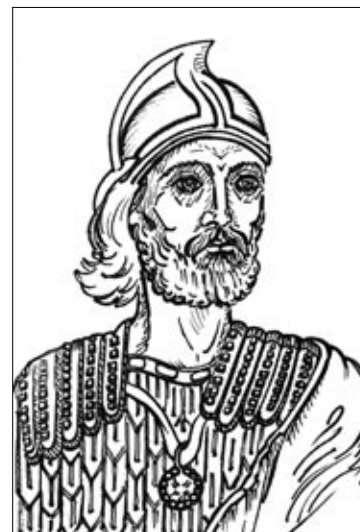
Regatul Dacia s-a format prin unirea administrativă a populației carpatice răvășite de triburile nomade. Și-a început alcătuirea prin secolul al șaselea al Evului Timpuriu. Un rege puternic și priceput în apărarea țării lui a fost **Burebista**. Acesta a unit toate comunitățile de gintă ale aceluiași neam, a organizat o țară liberă, cu o armată de temut și cu o populație mulțumită în traiul ei tihnit.

BUREBISTA – Regele unificator

Obiecte de aur lucrate de meșteri carpatici

Ultimul rege al Daciei a fost Decebal; el a fost în același timp și marele preot al dacilor. Acesta a prins vremurile când s-a organizat puternicul Imperiu Roman, dornic să acapareze bunurile agonisite de daci.

DROMICHETES
Mare Preot și Rege apărător

DECEBAL
Mare Preot și Rege apărător

Căpeteniile Imperiului Roman, aflând de bogățiile dacilor au dorit să cucerească **Dacia** pentru a intra în posesia avuției acesteia. În războiul dintre anii 105–106, armata Daciei a fost nimicită de armata romană, iar Regele Decebal s-a sinucis ca să nu cadă prizonier, să nu fie umilit de cotropitori.

Romanii au ocupat o treime din Dacia, au distrus modul de organizare al statului ocupat și au fost stăpâni numai peste zonele bogate în zăcăminte de aur, de argint și de sare; au ocupat și ținuturile de unde puteau lua produse agro-alimentare pentru îndestulare. Armata lor era formată din adu-

natură, din prizonieri capturați în lupte cu alte neamuri. **Dacia** neocupată de romani era bântuită de stăpâniri tribale.

Când romanii s-au retras, **Dacia** secătuită de toate bunurile și bogățiile sale, răvășită și de alte multe seminții a intrat în noaptea grea a tăcerii, a revenit la modul de viață al comunității de gintă, a intrat în perioada **autarhiei depline**. În aceste condiții s-au organizat grupuri mărunte de rezistență conduse de cărmuitori locali. Pentru carpați urmasu zile și mai grele.

Sfârșitul
lui Decebal –
scenă de pe Columna
lui Traian

- ◆ Cine a fost primul rege al tuturor dacilor?
- ◆ În ce condiții a pierit ultimul rege al Daciei?
- ◆ Ce s-a întâmplat cu poporul dac după retragerea romanilor?

Capitolul III – SECOLELE AUTARHIEI

• Lecția 13 •

Despre grai și despre scriere

După cum se știe, graiul s-a format și a început să se perfecționeze în perioada când oamenii stră-străvechi locuiau în grotte. În aceste adăposturi, strânși de lipsuri, fără hrană vegetală suficientă, au dezvoltat vorbirea, comunicarea între ei, în vederea ușurării luptei pentru existență.

Greutate de întins fire pentru țesut. Poartă semnul „M” – simbolul Marii Preotese de la Porțile-de-Fier. (anii 6000 E.T.)

Ca să se facă înțeleși, pe lângă sunetele grăite au folosit și diferite **semne**

gesticulate, desenate, încrustate pe obiecte. Astfel au apărut imagini simple, unele numai de ei înțelese. Din acele vremuri îndepărtate săgeata a arătat calea cea bună sau locul pericolului. Semnul M a arătat chipul ascuns al Marii Preotese de la Porțile-de-Fier, iar chipul Soarelui ocrotitor a fost scris cu semnul O sau X.

Tăbliță rotundă de lut ars scrisă, descoperită la Tărtăria (anii 5000 E.T.)

În acele vremuri îndepărtate, fiecare semn povestește o întâmplare, lăsa de înțeles ceva,

da un semnal de luat în seamă, reprezenta o idee. Astfel, semnele acestui vechi dialog au fost numite **ideograme**. Mai multe ideograme înșirate, așezate în bandă au format un text cu subiect și predicat, cu idei subînțelese. Cititul și scrisul, practicat în Evul Timpuriu, folosind ideograme combinate, a durat până când s-a inventat cuvântul format din sunete și din semne pentru fiecare sunet, până când a apărut alfabetul pe care îl folosim și astăzi.

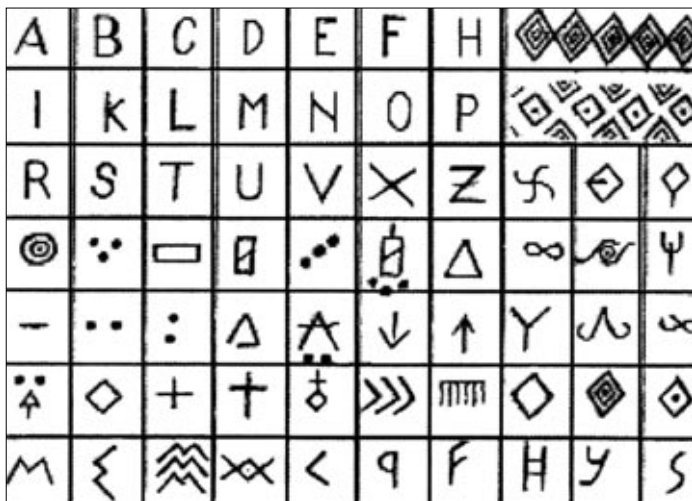
Istoria românilor

Este foarte important de reținut: **aproape toate literele alfabetului nostru au fost create în epoca de piatră**. Au fost folosite ca ideograme, au fost „scrise“ pe lut ars, cioplite în piatră, redată în metal, în grafica țesăturilor, au fost așezate pe fața pâinii și în traforajul caselor.

Aceste semne au fost folosite în întreg Spațiul Carpatic înainte de a se inventa hârtia.

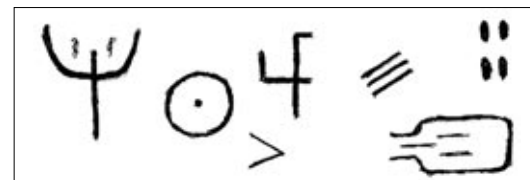
Dialogul alcătuit prin negrai a început o dată cu articulația primului semnal sonor și a dăinuit fără întrerupere pe vatra noastră multimilenară.

◆ Căutați ideograme în desenele țesăturilor din casa veche a bunicii.

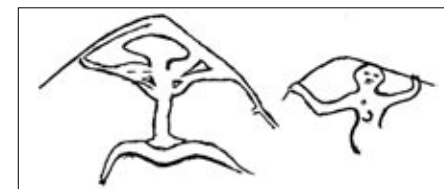

Semne alfabetice și ideograme carpatice alese din „scrierea“ Evului Timpuriu

Istoria românilor

Ideograme Solare din epoca bronzului timpuriu

Dans ritual specific Nedeilor Soarelui

Vârstele alfabetului considerații semiotice		
O	Valea Dârjovului, Olteț, Argeș - 30.000	D
C	Strachina-Dorohoi - 15.000	H
V		E
A	II Căuna Turcului - Mehadini 10.650 E.T.	L
I	Falanga de ecvideu	F
X		N
M	III Portile-de-Fier - 6000	Z
S		T
W	IV Dubova Parta Podet	B
		P
		R

Additional labels on the right side of the table: v, Tărtăria - 5000, eliminare, poziționare, Coloana Cerului, Pecari, c. mesterăna, eliminări și schosari.

Vârstele alfabetului

• **Lecția 14** •**Secole grele**

După aproape două secole de stăpânire, romanii s-au retras la sud de Dunăre, când nu au mai putut suporta presiunile băștinașilor și cruzimea triburilor răspândite pretutindeni. S-au retras romanii, dar s-au înmulțit și s-au extins năvălitorii nomazi, tot atât de lacomi și astfel spațiul dacic a intrat în noaptea cumplitelor secole. Pentru supraviețuire, strămoșii noștri au adoptat o metodă mai veche: **și-au restrâns relațiile de grup la nivelul comunității de vatră**. Fiecare familie se chibzua cum putea în spațiul ei pierdut în imensitatea naturii. Pentru protejarea familiilor și a bunurilor acestora, bărbații se organizau adesea în cete de apărare. Astfel, pădurile și munții deveniseră un real pericol pentru năvălitori. Cetele de apărători se formau din bărbații așezărilor izolate în văi și depresiuni, relieful fiind hotărâtor atunci când se dădeau semnale de buciem, prin care se anunțau pericole. Ca orice grup organizat, bărbații apărători își alegeau un vătaf, un om priceput în acțiunile lor de apărare. De atunci, dealurile, văile, răscrucile drumurilor și dejugătorile au rămas cu numele celor care au viețuit sau au pierit acolo. Încă nu scăpasem de romani, când au apărut nenumăratele triburi **sarmatice** (anul 250). Au apărut apoi semințiile înrudite ale **goților, ostrogoților, vizigoților** în anii 378. Cumplita năvală a **hunilor** a început în anul 376, peste Nistru venind în Spațiul Carpatic și au părăsit zona vestică pierind cu lanțul cruzimilor în anul 454. S-au vânturat în ținuturile carpatice **gepizii** (400–480), **avarii** (567), veneau unii, plecau alții, își încrucișau expedițiile negaste, se încăierau între ei, ardeau ce nu puteau lua, în vreme ce sedentarii băștinași trăiau ascunși pe curăturile pierdute în ascunzișul codrilor. În secolul al VI-lea au apărut **sclavinii** și **anții**, în secolul al VII-lea au năvălit **slavii, avarii**, iar în anul 679, **bulgarii** au coborât prin Dobrogea și s-au stabilit la sud

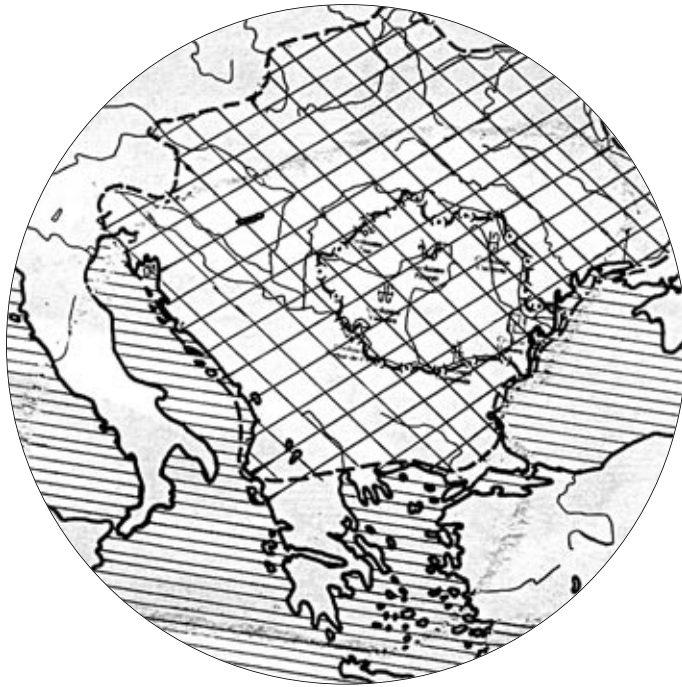
de Dunăre. Când sedentarii carpatici și-au întărit cetele de apărare drept scuturi mărunte sub cârmuitori locali, veniții în zonă și-au găsit un Dumnezeu și au început sedentarizările pe locurile alese. Și-au format țări și uniuni puternice, imperii. Spațiul Carpatic a căzut rău la răscrucea intereselor acestor formațiuni și sedentarii carpatici au plătit scump supraviețuirea în anii care au urmat. Relațiile dintre sedentarii carpatici și veniți, dintre autohtoni și sedentarizați au fost extrem de dure, fapt ce **a conservat specificul etnic local, graiul și credința religioasă**, toate pe fir milenar neîntrerupt.

Ținuturile vestice ale trilateralei au fost cele mai osândite de pe pământul carpatic. Aici s-au așezat, subtil, populații venite prin extindere teritorială, s-au așezat coloniști aduși anume pentru schimbarea structurii demografice și întărirea pazei la hotar strămb așezat. Astfel, imperiul vestic a luat ca material de manevră unguri, sași, secui ș.a. cu care și-a consolidat stăpânirea, în timp ce alte două imperii numeau cârmuitori-administrativi care adunau aur cât mai mult, pentru pretinsa taxă de protecție. În ritmul scurgerii timpului, luptele de apărare ale sedentariilor carpatice au luat noi și felurite forme.

Conacul de plai – vatră nouă a așezărilor autarhice

- ◆ De ce s-au retras romanii din spațiul dacic, nord-dunărean?
- ◆ Ce metodă au folosit carpaticii daci pentru supraviețuire?

Regatul Dacia, în vremea lui Burebista

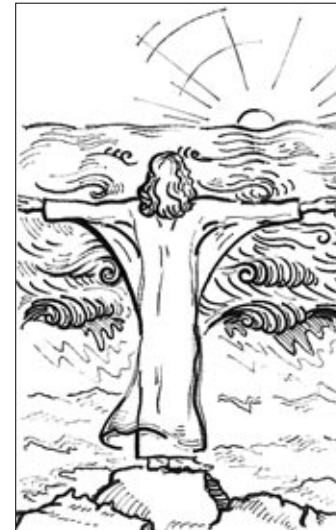
• **Lecția 15** •

Creștinarea apostolică

Valurile tribale dintâi au determinat bărbatul să preia obligațiile de baza ale Marii Preotese, să se declare apărător ferm și Mare Preot al mulțimii băștinașe.

Unul dintre aceștia a fost Zalmoxis, Rege și Mare Preot. A fost zeificat, înălțat la Cer, fiindcă a preluat și a generalizat

„legile frumoase“ ale Marii Preotese. Aceste legi morale, aceste norme religioase au înălțat credințele la rangul numit „Cultul Soarelui“ și astfel, religia a ajutat Marii Preoți și Regi următori să alcătuiască un puternic centru religios în Carpați, să dea ființă Daciei Nemuritoare.

ZALMOXIS

Sf. Apostol ANDREI

Când Mântuitorul nostru **Iisus Hristos** a fost judecat și ucis, neamul carpatic s-a îndreptat cu rugăciunile lui spre noua lege, spre credința creștină, spre dreapta credință. Zalmoxis și marile întruniri de pe platformele de rugă au slăbit în anii de adâncă izolare impusă de feluriti năvălitori. Au rămas colțurile sacre ale locuințelor și acestea au permis păstrarea icoanei și a legilor ei cultice.

Primii propovăduitori ai legilor creștine au fost ucenicii Mântuitorului. Aceștia s-au hotărât să răspândească noua

lege în toată lumea credințelor vechi. Astfel pe teritoriul înaintașilor noștri a venit **Apostolul Andrei** care, **în secolul întâi după Hristos, a adus cuvântul Evangheliei**, tălmăcindu-l în limba oamenilor pământului.

Rând pe rând mulțimea carpatică a trecut la legea creștină, și-a îmbogățit colțul sacru al locuinței cu simbolurile noii credințe, a dat chip nou vechilor ritualuri. Când a fost cu puțință, carpaticii au ridicat apoi multe lăcașe de rugăciune și s-au rugat folosind calendarul Bisericii creștine, cel alcătuit după calculele învățatului român din secolul al IV-lea, **Dionisie cel Smerit**.

Trebuie să ne mândrim cu faptele străbunilor, fiindcă neamul carpatic, sedentar fiind, a beneficiat de **creștinarea apostolică**, a cunoscut Evanghelia prin graiul Sfântului Apostol Andrei.

Mănăstirea Dâmbovicioara

- ◆ Cine a fost Zalmoxis?
- ◆ Ce înțelegeți prin dreapta credință zalmoxiană?
- ◆ Cine și când a adus la noi legile creștine?

• **Lecția 16** •

Țările de Ținut

Năvălirile s-au rărit pe măsură ce o parte din migratori s-au așezat, s-au legat prin sedentarizare de anumite ținuturi. Puțini au rămas, în cursul timpului, ca grupuri compacte, alături de așezările băștinașilor.

Fiecare ținut, fiecare vale de râu sau fiecare depresiune avea un centru unde gospodarii își scoteau produsele de prisos, pentru schimb cu cele care le lipseau. Aici se întâlneau bărbații și plănuiau cum să-și împutineze necazurile, se rânduiau căsătorii, se limpezeau nemulțumirile, se făceau judecăți de hotar și planuri de viitor. Tot ținutul care cuprindea așezările sale se numea „**Țară**“, iar centrul era cunoscut sub numele de „**târg**“.

Toate **Țările de Ținut**, toate **Ținuturile**, la un loc alcătuiau **Spațiul Carpatic**. Acest spațiu, grupat pe vetrele celor șapte civilizații ale epocii de piatră era așezat pe vatra Daciei, pe vatra restrânsă a Europei Vechi.

Țările de Ținut aveau câte un conducător ales dintre înțelepții satelor. Conducătorul acestor așezări grupate se îngrijea de apărarea ținutului, de liniștea tuturor.

Colț de Țară

Dintre cele mai bine încheiate **Țări de Ținut** au rămas în scrieri și datini Țara Loviștei, Țara Oașului, Țara Amlașului, Țara Crișurilor, Țara Halmagiului, Țara Făgărașului, Țara Bârsei și altele vreo șaptesprezece la număr. Prin urmare, ne-au lăsat **Tara „Țărilor de Ținut“!** De la izvoarele

Mureșului și Oltului, de pe Tisa și Dunăre, până peste Nistru, micile unități administrative erau numite și **Ținuturi**. Astfel, au rămas bine cunoscute: Ținutul Topliței, al Ciceului, Hotin, Soroca, Cetatea Albă, Cetatea de Baltă, Suceava ș.a.

Țările de Ținut precum și Ținuturile au fost alcătuite din uniuni de sate care mai târziu au format voievodatele.

- ◆ Ce este o Țară de Ținut? Dar un Ținut?
- ◆ Arătați pe hartă locul unor Țări de Ținut.
- ◆ Arătați pe hartă „Ținutul Cetatea de Baltă“.
- ◆ Numiți trei Ținuturi așezate pe Nistru.

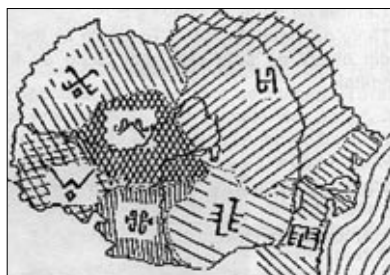

Capitolul IV – ÎNTEMEIETORII

• Lecția 17 •

Pe vechi temeieri

Încă din epoca de piatră se formaseră acele șapte uniuni mari de gintă care cuprindeau toate așezările **centrului spiritual, carpatic, al Europei Vechi**. Țările de Ținut și Ținuturile au fost cuprinse în interiorul acestor mari uniuni, fiindcă s-au format din același neam, din aceleași comunități cu grai, credințe și datini comune.

Civilizațiile carpatice –
temei al Europei Vechi

Uniunile mari s-au numit mai târziu: Moldova — după râul cu același nume de care era străbătută; Oltenia — după numele râului Olt; Crișana sau Țara Crișurilor etc. Toate aceste uniuni mari au fost hotărnicite pe vetrele vechilor civilizații ale epocii de piatră, ale Cultului Solar, ale epocii metalelor. Cum era și firesc, în toate vremurile, munții au unit comunitățile neamului carpatic pentru că din aceștia s-au extins radical spațiile ocupate ale neamului întreg.

Permanența neamului românesc are puternice și adânci rădăcini în solul baștinii, al Pământului-Mumă.

- ◆ Enumerați cele șapte mari uniuni de gintă.
- ◆ Precizați ce nume au căpătat mai târziu aceste uniuni?

• Lecția 18 •

Voievozii întemeietori

Din cât se știe până acum, au fost grupați șapte întemeietori de țară nouă, pe vechi temeieri. **Litovoi** a unit țările de ținut ale Olteniei și ale Hațegului. A pierit în luptă, undeva în Banat.

LITOVOI a întemeiat Litua.

Basarab I a unit ținuturile de la poalele Carpaților Meridionali, iar **Dobrotici** a fost întemeietorul unificator al ținuturilor dintre Du-

năre și Marea Neagră. Stăpânirile acestor trei viteji s-au unit mai târziu sub cârmuirea altor voievozi pământenii (Citiți „Cârmuitorii“ – editura Cartier – Chișinău).

Ceilalți patru întemeietori și-au organizat stăpânirile lor tot pe temeiul vechilor vetre. Astfel, **Bogdan I** și-a rânduit țara pe vetrele laturii de răsărit a trunchiului de neam și a numit-o **Moldova**. **Banatul** a fost organizat de **Glad** — semenii lui îi ziceau **Vlad**, iar **Țara Crișurilor** a fost condusă de **Me-numorut** cu mari sacrificii. Ținuturile din interiorul arcului carpatic au fost ocrotite de **Gelu Românul**. Acesta a pierit în lupte grele cu armata de invazie a ducelui Arpad, al ungu-rilor, pentru apărarea vetrelor strămoșești. Astfel Gelu a intrat în legendă.

Cei **sapte întemeietori de țară** au adunat sub steagul lor toată suflarea **ținuturilor carpatice**, tot neamul cuprins între Nistru, Tisa, Dunăre și Marea Neagră. Au plătit scump cute-zanța lor, în acele vremuri când neamuri străine își căutau un loc de casă și un Dumnezeu, pe vatra **Europei Vechi**.

BASARAB I

DOBROTICI

BOGDAN I

GLAD

MENUMORUT

GELU

◆ Precizați voievozii întemeietori și voievozii apărători.

◆ Localizați pe hartă stăpânirile lor.

Capitolul V – APĂRĂTORII

• **Lecția 19** •

Apărătorii

Dintre mai mulți voievozi care au urmat după întemeietori, unii s-au jertfit pentru dorința ca **neamul carpatic** să trăiască în liniște pe vatra lui milenară. În veacurile voievozilor, urmașii triburilor războinice aveau același mod de viață ca ale înaintașilor lor doreau să trăiască din agoniseala altora. Și cum **ținuturile carpatice** aveau toate bogățiile pământului, în aceste locuri luptele nu mai conțineau.

Dintre toate țările de pe lume, **spațiul carpatic** avea subsolul bogat în metale prețioase, avea munți de sare, iar de pe brazdele muncite se adunau roadele de care omul avea nevoie. Aurul, sarea, vitele, produsele agricole, lemnul, apele minerale, frumusețea reliefului etc., toate au determinat neamurile tribale sedentarizate să nu renunțe la stăpâniri cu sila.

Bătălia de la Posada – 1330
(din *Chronicon Pictur Vândobonense*)

Și-au alcătuit oștiri bine înzestrate cu arme și au stăpânit cu forța, au ucis pe cei care încercau să se apere și au luat aproape tot din ce era de luat, s-au făcut stăpâni pe pământ

și-au zidit cetăți și castele ca să prindă rădăcini în Carpați.

Într-o vreme, **ținuturile carpatice** erau împărțite între un imperiu din Răsărit (Imperiul Rus), unul din Apus (devenit Austro-Ungar) și alt imperiu venit din Sud (Imperiul Otoman). Acestea se certau între ele pentru supremație și foloase necuvenite, înrobeau, chinuiau și ucideau bășinașii lipsiți de drepturile lor, lipsiți de apărare bine organizată.

În aceste condiții aspre, de luptă continuă pentru libertate, mulți dintre cărmuitorii noștri și-au jertfit viața, au pierit în cumplite lupte și au intrat în legende.

◆ Precizați care au fost cele trei imperii.

◆ Numiți un popor sedentarizat în *spațiul dacic*.

MIRCEA
cel
BĂTRÂN

ALEXANDRU
cel
BUN

NEAGOE
BASARAB

VLAD
TEPEȘ

• **Lecția 20** •

Apărător al neamului său și al crucii creștine

ȘTEFAN cel MARE și SFÂNT

Ștefan-Vodă a fost supranumit **Șcel Mare** pentru vitejia cu care a înfruntat valurile vrăjmașe ale cotropitorilor și **cel Sfânt** pentru dârzenia cu care a apărat credința strămoșească. Sub a lui cârmuire, Moldova a fost un zid puternic în calea feluritelor seminții.

A purtat 36 de războaie și a ieșit învingător din 34. Câte războaie a câștigat atâtea biserici a înălțat ca mulțumire lui Dumnezeu pentru izbânzile împlinite.

Lăudată i-a fost stăpânirea neîntreruptă, dacă a stat pe tronul **Moldovei** din anul 1457, până în anul 1504! În acest răstimp toți bărbații au fost instruiți să mânuiască arcul, lancea, sabia, paloșul, măciuca, furca, toporul, coasa, ghioaga ținută. La semnalul buciurilor și al focurilor de pe culmi se adunau moldovenii sub conducerea vătămanilor și împreună cu cetele domnești intrau în luptă.

În timpul domniei, **Ștefan-Vodă** a „slobozit“, a pus teme multor târguri de țară, spre binele mulțimii, întărind astfel multe târguri domnești. A consolidat cetățile vechi, precum Tighina, Cetatea-Albă, Chilia, Crăciuna, Neamț, Roman și a fortificat cetatea de scaun a Sucevei. A ridicat cetăți noi în

calea vrăjmașilor, la Hotin, Orhei, Soroca și a întărit administrația în ținuturile Ciceu și Cetatea de Baltă.

A rămas în legendă cu luptele din Ținutul Cosminului, când el, **Ștefan-Vodă**, a pus prizonierii să tragă în jug și cu ei a arat și a semănat ghinda din care a răsărit codrul neuitat. A intrat Ștefan în istorisiri cu luptele de la Baia, când fățarnicul Matei Corvin, ciufulit și umilit, a scăpat cu fuga rușinoasă din mâna moldovenilor. A rămas **Ștefan-Vodă** în legendă cu luptele de la Podul Înalt, de pe Pârâul Alb, la Războieni, când sultanul Mahomed fugea buimac de mânia moldovenilor, a luptătorilor răzeși.

Scenă din „Bătălia de la Vaslui“
(lucrare expusă la Muzeul Militar Național)

Într-o zi de vânătoare, Vodă a organizat, ca de obicei, o întrecere cu arcul. Din vârful dealului, săgeata domnitorului a parcurs cel mai lung drum și s-a înfipt în tulpina unui arbore uriaș. Această tulpină a fost retezată ca masă de altar și în juru-i s-au înălțat zidurile mănăstirii Putna. Aici se odihnește **Ștefan-Vodă cel Mare și Sfânt**.

Candela care i s-a aprins când a murit, de atunci îl veghează. S-a stins o singură dată, când clopotele au pornit singure să bată în miez de noapte și au vestit că **Moldova** a fost ruptă în două, de-a lungul Prutului.

Harta Moldovei în timpul lui Ștefan cel Mare și Sfânt

- ◆ Câți ani a domnit Ștefan-Vodă?
- ◆ Din câte războaie a ieșit învingător?

Cineva a scris în cronică: **Ștefan-Vodă** a fost „**cel mai vrednic să i se încredințeze conducerea și stăpânirea lumii**“.

Cântecul lui Ștefan

Ștefan, Ștefan domn cel Mare,
Seamăn pe lume nu are,
Decât numai mândrul Soare!

Din Suceava când el sare,
Pune pieptul la hotare,
Ca un zid de apărare!

Căpitanul Arbore

Brațul lui fără-nctare
Bate hoardele tătare,
Bate cetele maghiare,
Bate leși din fuga mare,
Bate turci pe zmei călare
Și-i scutește de-ngropare...

Lumea-ntreagă stă-n mirare:
Țara-i mică, țara-i mare
Și dușmanul spor nu are.

• **Lecția 21** •

A doua Unire

MIHAI VITEAZUL

Mihai Viteazul a fost fiul lui Pătrașcu-Vodă Basaraba. S-a născut în ziua a doua de Crăciun a anului 1557, în ziua morții tatălui său. Urcușul spre conducerea țării l-a început în capitala Olteniei trecând prin funcțiile Băniei ca stolnic, postelnic, ban de Severin și ban al Craiovei.

Pe tronul **Țării Românești** s-a urcat în anul 1593. Atunci și-a pus în gând să scoată țara de sub stăpânire străină și să unească toate ținuturile românești sub un singur steag, sub conducerea lui.

Pentru împlinirea acestui vis măreț, s-a avântat în focul

Istoria românilor

luptelor la Călugăreni, la Târgoviște, la București, la Giurgiu, toate în anul 1595, când a alungat peste Dunăre hoardele otomane.

Apoi în anul 1599 a biruit armatele unor vicleni conducători apuseni, la Tâlmaci, lângă Sibiu și a intrat triumfal în cetatea Alba Iulia.

În anul 1600 a trecut prin strâmtoarea Oituz și a pus nouă stăpânire peste ținuturile Moldovei supuse otomanilor.

Intrarea în Alba Iulia a lui Mihai Viteazul

În toate cancelariile străine se vorbea de vitejia, de îndrăzneala **Voievodul Mihai**, iar un cronicar scria în acele zile: „*Dacă a fost vreodată în lume un principe vrednic de glorie pentru faptele sale eroice, acesta este seniorul Mihai*“. „**Mihai-Vodă**“ își împlinise visul: scăpase de asupritori și unise românii într-o singură țară. **Mihai** înfăptuise unirea celor trei țări românești, a doua unire după cea înfăptuită de Burebista.

Istoria românilor

Nu a durat mult unirea fiindcă toți asupritorii înlăturați s-au adunat și au hotărât moartea Voievodului. Unii au atacat Moldova, alții Muntenia, iar cei din apus pândeau pe **Mihai-Bravul** la Alba Iulia și pe Câmpia Turzii.

În noaptea dintre 9-10 august 1601, Mihai a ieșit din cort trezit de zgomotul unor ostași veniți. Din ceata acestora a ieșit ucigașul care, mișelește, l-a străpuns cu lancea, apoi repede l-a decapitat.

Mihai Viteazul a unit pentru scurtă vreme toate ținuturile noastre răvășite mereu după anul 106.

- ◆ Când a urcat Mihai-Vodă pe tronul Țării Românești?
- ◆ Ce mare izbândă a înfăptuit Mihai Viteazul?

Cântecul lui Mihai

Auzit-ați d-un oltean,
D-un oltean, d-un craiovean
Ce nu-i pasă de sultan!

Auzit-ați d-un viteaz
Care mereu șade treaz
Cât e țara la necaz!

Arcaș din oastea lui Mihai Vodă

Auzit-ați d-un Mihai
Ce sare pe șapte cai
De strigă Stambulul vai!

El e domnul cel vestit
Care-n lume a venit
Pre luptat și biruit.

• **Lecția 22** •

Ucis pentru credință și neam

Constantin Brâncoveanu s-a ridicat în domnie în anul 1689, venit din spița boierilor Craiovești. Era o perioadă grea atunci, când Țara Românească se simțea prinsă ca în clește între puterile rivale ale Răsăritului, ale Apusului și cele din Sud. **Domnitorul Brâncoveanu** trebuia să dea de înțeles tuturor că îi este prieten fiecăruia, toate acestea în interesul țării sale. Acest joc l-a costat scump în final.

CONSTANTIN BRÂNCOVEANU

A fost bun gospodar pentru el și țară. A avea venituri mari de pe moșiile sale de la Pitești, Brâncoveni, Șerbești și de peste Olt. A înfrumusețat palatele de la București, Târgoviște, Mogoșoaia, Potlogi, Sâmbăta, Crama de la Pitești, aducând cu această ocazie un stil arhitectural propriu, „**stilul brâncovenesc**“. A avea în preajmă scriitori și oameni de sea-

mă, avea slujitori aleși: grădinar levantin, bucătar francez, administrator neamț, profesori străini pentru instruirea copiilor. Fără să confunde cămara proprie cu a țării, a adunat mulți bani la băncile din Viena, Veneția și Amsterdam. Turcii, care erau cu privirile pe bunurile Țării Românești, îi spuneau **Altân-Bei**, adică **Prințul de Aur**.

Palatul brâncovenesc

A stimulat învățământul prin înființarea de școli românești și a tiparnițelor la Câmpulung și Târgoviște.

În perioada cât a domnit era o luptă grea între credințe, între crucea creștină și semilună. Forțele cultice din Apus își întindeau influențele în vestul și centrul spațiului românesc. În același timp forțele Sudului musulman încercau să-și impună legile lor spirituale. **Brâncoveanu** lupta ca să nu piară legea dreptei credințe și ca țara să-i fie neatârnată față de forțele străine.

Pentru neascultare a fost arestat, de turci, cu întreaga familie, a fost dus la Istanbul, a fost chinuit de aceștia ca să lea dea toată averea agonisită și să se turcească, să treacă la legea lor, adică să treacă la legea musulmană. Toți cei arestați au refuzat.

În ziua de 15 august, 1714, au fost decapitați pe rând:

ginerele lui Brâncoveanu, apoi cei patru fii: Constantin, Ștefăniță, Răducu și Mateiaș. Când i-a venit rândul, **Vodă Brâncoveanu** a făcut semnul crucii și a zis: „**Facă Dumnezeu ce-o vrea, nu mă las de legea mea!**“ A pus gâtul pe butuc și a fost decapitat. Cele șase capete au fost puse în sulite și plimbate prin oraș. Pieriseră pentru credință și pentru apărarea țării!

◆ **Precizați câteva împliniri ale lui Constantin Brâncoveanu.**

Picăture de durere

- Brâncovene Constantin,
Boier vechi și domn creștin:
Lasă legea creștinească
Și dă-te în legea turcească!
— Facă Dumnezeu ce-o vrea,
Nu mă las de legea mea!
...și a fost ucis Constantin...
- Brâncovene Constantin,
Boier vechi și domn creștin:
Lasă legea creștinească
Și dă-te în legea turcească!
— Facă Dumnezeu ce-o vrea,
Nu mă las de legea mea!
...și au ucis pe Ștefăniță...
- Brâncovene Constantin,
Boier vechi și domn creștin:
Lasă legea creștinească
Și dă-te în legea turcească!

- Facă Dumnezeu ce-o vrea,
Nu mă las de legea mea!
...și au tăiat capul lui Răducu...
- Brâncovene Constantin,
Boier vechi și domn creștin:
Lasă legea creștinească
Și dă-te în legea turcească!
— Facă Dumnezeu ce-o vrea,
Nu mă las de legea mea!
...l-au tăiat și pe Mateiaș...

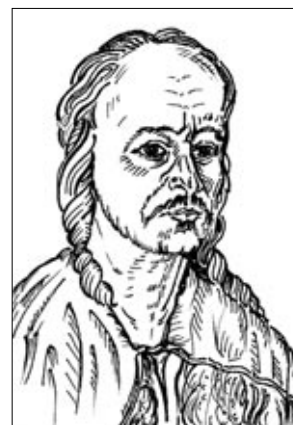
Constantin Brâncoveanu și-a ridicat privirile spre soare strigând: „**Doamne, fie voia ta!**“

Și într-o străfulgerare de secure, capul i-a căzut la picioare...

• **Lecția 23** •

Doi martiri

Întotdeauna au fost oameni care s-au jertfit, care au îmbrăcat „cămașa morții“ pentru a ușura povara mulțimii asuprite. Aceștia au plătit scump îndrăzneala lor, au îndurat chinuri înspăimântătoare cerând ca mulțimea să trăiască liberă în țara ei de drept. Fiecare la timpul lui, atât **Horea** cât și **Tudor** au ridicat mulțimea la luptă împotriva stăpânilor lacomi.

HOREA

Horea din Albac, din Carpații Apuseni a fost un asemenea erou. Împreună cu doi camarazi ai lui, cu bunii săi prieteni **Cloșca** și **Crișan**, toți trei au fost uciși în chinuri cumplite, în fața mulțimii adunate drept martor, în acea zi de pomină, la 26 februarie 1785.

A fost pedepsit pentru vina de a scula mulțimea la luptă pentru dreptate. A fost cumplit chinuit pentru că a cerut ocupanților străini să lase băștinașii în pace și în libertate la casele lor. Și **Cloșca** și **Crișan** au gândit și au grăit la fel ca **Horea**.

Moartea i-a fost cumplită. În văzul tuturor, călăii i-au zdrobit oasele, bucată cu bucată, i-au scos intestinele și le-au întins pe vârful cuțitelor, i-au scos ochii, apoi bucățile din corpul măcelărit au fost arătate prin sate pentru nelegiuite învățăminte.

Răscoala s-a stins și fărădelegile și-au reluat cursul.

Domnul Tudor

Domnul Tudor din Vladimiri Gorjului a cerut în Adunarea de la Padeș ca mulțimea „să pedepsească răul cu rău“ dacă boierimea, ciocoi și stăpânitorul străin nu lasă poporul în drepturile lui, dacă nu ușurează povara birului și a zilelor de clacă.

TUDOR VLADIMIRESCU

Au ars multe conace. Boieri lacomi, cămătari și slugi ale Porții,

fugeau în toate părțile de furia haiducilor, a revoluționarilor olteni. În viforul luptelor, **Tudor** a condus țara vreme de două luni.

În acest răstimp, boieri pământeni înspăimântați de mânia revoluționarilor s-au unit cu turcii și cu cetele unor răsculați greci și toți au hotărât moartea Domnului Tudor.

În ziua de 27 mai 1821, l-au prins în apropiere de Târgoviște, l-au ucis, și se zice că, l-au aruncat într-o fântână pă-răsită. Pandurii lui s-au întors pe plaiurile Motrului, ale Cloșanilor adăugând încă o pagină glorioasă la istoria neamului nostru.

◆ Ce drepturi au cerut Horea și Tudor Vladimirescu?

◆ Cum au răspuns vremelnicii stăpânitori?

Mă sui pe Oltea-n deal

Mă uitai o dată roată
Și văzui puhoi de gloată
Tot de Horea adunată,
S-aducă dreptate-odată.

Frunză verde, Iorgovan,
Vine Horea și Crișan,
Vine Horea din Abrud,
Unde-i aurul cel mult.

Frunză verde, Iorgovan,
Vine Horea și Crișan
Cu pistoale aurite
Și cu plumbi zăgăstuite.

Cântec

Cine trece Oltul mare?
Ce viteaz răzbunător
Umple străzi de teroare
Zbirii bietului popor?

Cine trece Oltul mare
Și-nspăimântă pe păgân
Și îl ține în teroare?
Este Tudor, Domn român!

Este Tudor, e oșteanul
Ce-nspăimântă pe păgân,
E voinicul, e olteanul,
Este Tudor, Domn român!

Sai române, sai cu toți
Să scăpăm țara de hoți!

• **Lecția 24** •**A treia Unire**

Era pârcaș de Galați — **Alexandru Ioan Cuza** — când se apropiau alegerile pentru conducătorul Moldovei. Întâi a fost ales de moldoveni, apoi a fost ales de cei din Muntenia și astfel în ziua de 24 ianuarie 1859 **A.I. Cuza** a devenit conducătorul celor două țări surori.

ALEXANDRU IOAN CUZA

S-a împlinit „**Unirea cea Mică**“ ziceau mulți alegători gândindu-se că va veni vremea când va fi sub același steag și a treia parte din țară, cea de peste munți.

Peste voia unor „boieri sfătuitori“, **Cuza** a pus în practică mai multe legi menite să vină în sprijinul mulțimii. Astfel a împrumutat țărani clăcași cu pământul marilor moșieri, a organizat învățământul, a organizat administrația publică, justiția ș.a. **Cuza a fost acela care a impus ca învățământul să fie gratuit și obligatoriu pentru toți copiii țării.** Tot în aceste vremuri noi a înființat armata națională modernă, a dezrobii clăcașii țigani, a rânduie sate noi la drumuri bine croite.

Toate legile aplicate de **Cuza-Vodă** au supărat marea boierime pentru că emanciparea țăranilor și stimularea orașenilor în afacerile lor mărunte loveau în interesele marilor proprietari. Proprietarii care erau și în Divanul țării au hotărât să-l detronizeze pe **Cuza** și să aducă un prinț străin de țară, ca acesta să nu supere pe boieri și să nu le tulbure interesele. Au pus la cale un complot după un plan mârșav și în noaptea de 10 spre 11 februarie 1866, **A.I. Cuza** a fost detronat și scos din țară fără dreptul de a mai călca ținuturile natale unde trăise ca bun conducător. S-a îmbolnăvit grav de supărare și către sfârșitul zilelor a cerut să vină să moară în țara pe care o slujise cu devotament. Cererea i-a fost respinsă, iar moartea i-a curmat firul vieții. A murit în anul 1873, într-un hotel din Heidelberg – Germania.

În cei șapte ani de domnie, după „**Mica Unire**“, **Alexandru Ioan Cuza** a pus bazele **României Moderne** și a deschis perspectiva **Marii Uniri**.

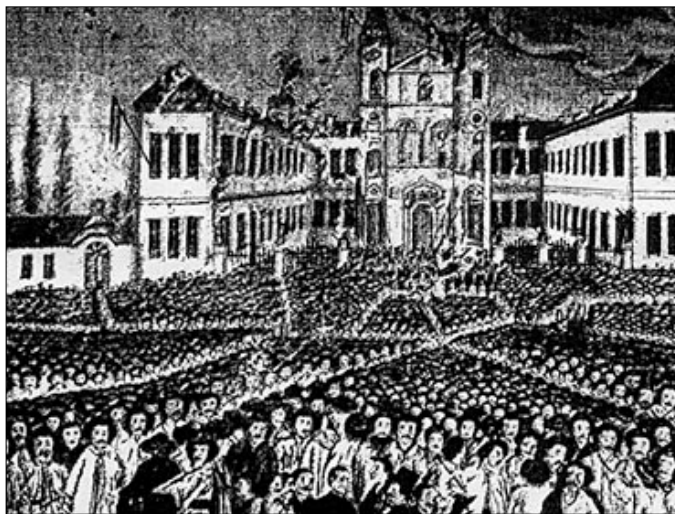
◆ **Cum s-a împlinit unirea Moldovei cu Muntenia?**

◆ **Ce reforme importante a făcut A.I. Cuza?**

• Lecția 25 •

A patra Unire

Adunarea de la Blaj

Unirea dacilor într-un stat centralizat, **unirea înfăptuită de Mihai-Vodă în anii 1599-1600**, **unirea din 1859**, hotărârea popoarelor de a-și găsi vadul propriu al existenței lor, toate acestea au trezit dorința unirii depline a tuturor românilor. Prăbușirea blestematelor imperii — cel răsăritean, cel din vest și cel din sud — a dat semnalul ceasului deșteptării în toate ținuturile românești.

Au răspuns chemării mulți bărbați-tribuni din teritoriile exterioare graniței și aceștia au cerut „**unirea cu țara**“. A răspuns **Vasile Goldiș** din Seleușul Aradului, **Iancu Flondor** din ținutul Storojineț, **Ion Ionculeț** din Rezenii Lăpușnei, românii toți au cerut într-un glas: „**UNIRE!**“.

La **1 Decembrie 1918**, **Unirea** s-a împlinit sub sceptrul regelui Ferdinand. Actul Unirii a fost semnat la Alba Iulia, în fața miilor de participanți veniți din toate ținuturile țării. Cuvântul fiecărui participant era un jurământ. Toți s-au angajat, au strigat că vor păstra în veci țara unită, fără să știe că peste puțină vreme vor fi alte despărțiri, alte hotare nedrepte și alte speranțe.

- ◆ Cine a fost Vasile Goldiș, dar Iancu Flondor, dar Ion Ionculeț?
- ◆ Care au fost cele patru Uniri?
- ◆ Precizați conducătorii care au realizat cele patru uniri.

Adunarea de la Alba Iulia

• Lecția 26 •

Învățăminte

• Din cele învățate până acum am aflat că **neamul carpațic, aici s-a format și aici a trăit de când lumea.**

• Acest neam al românilor a fost **mereu dornic de dreptate și de libertate**, iar pentru acestea ades i-a fost pusă existența în primejdie.

• Oricât au fost de vitrege vremurile trăitorilor din Carpați, aceștia **și-au păstrat graiul curat ca lacrima. Și-au păstrat cântecul de bucurie și de jale, au creat doina** numai pentru ei, mereu **și-au înprospătat veșmintele cu semnele sacre venite de peste milenii.**

• Și la bine și la rău, **carpațicul a crezut în ajutorul Atotputernicului**, iar acesta i-a dat puteri să învingă răul.

• Este de datoria noastră **să tragem învățăminte de la cei care au stat pe meterezele istoriei.** Aceștia s-au jertfit pentru **apărarea comunității de neam și pentru conviețuirea** cu cei plecați din ținuturile lor și statornicii pe alte plaiuri.

În fața lor, a celor care au făcut icoană din harta țării noastre, trebuie să ne plecăm frunțile cu deosebit respect.

• **Ei ne-au scris istoria** cu prețul vieții, cu focul minții, cu puterea brațelor și cu tăișul paloșului apărător.

Scara permanenței noastre	Comunitatea de neam	Patria Țara Neamul	4
	Comunitatea de Ținut	Voievodatul Țara de Ținut Ținutul	3
	Comunitatea de Gintă	Uniunea familiilor înrudite	2
	Comunitatea de Vatră	Familia — grup format din părinți și copii	1

Recapitulare și sistematizare

• Lecția 27 •De la unelte
la activități spirituale

Omul s-a desprins din lumea celorlalte viețuitoare în **epoca pietrei alese**, atunci când își căuta bolovani sau bețe de care se folosea la adunatul bunurilor necesare traiului. Dovezi ale acestor carpațici stră-străvechi s-au găsit la Bugiulești în Oltenie, la Tetoiu și Farcașele, pe valea Argeșului, a Oltului și a Cotmenei. În aceeași perioadă erau vetre populate la Gura Dobrogei, la Sândominic în Curbura Carpaților, la Ripiceni – Izvor, Valea Lupului – Iași, la Dumitorea, peste Prut.

Epoca pietrei cioplite a cuprins perioada cât omul a locuit în grotă din cauza uriașului val de geruri. Atunci a fost adus focul în locuință, atunci carpațicul și-a confecționat spărturi de piatră cu tăiș bun și cu ascuțiș. Cu aceste unelte, vânătorul și-a ușurat munca perfecționându-și lancea și săgeata. După dovezile găsite în grotă Boroșteni-Gorj, Ohaba-Ponor, Râșnov, Ceahlău, Miculinți și Ripiceni, uneltele cioplite din piatră s-au înmulțit și diversificat. La Cremenea – Întorsura Buzăului era un mare atelier de confecționare a uneltelor, numeroase între acestea fiind vârful de săgeată. În acele vremuri îndepărtate în zona Porțile-de-Fier se încizau semne pentru dialog cu partener nevăzut, se alcătuia scrierea. Atunci carpațicul a descoperit pe Dumnezeu.

Odată cu ieșirea carpațicului din locuința de suprafață, cei mai pricepuți și-au confecționat așchii de piatră cu tăiș pentru prelucrarea lemnului, și-au **șlefuit** ciocane din piatră la care au pus coadă de lemn, au confecționat săpăliși, topoare și altele. Și-au alcătuit case din pletere tencuite și pictate, și-au zidit încăperi mari pentru rugă, instalații tehnice pentru transformarea fibrelor în fire și țesături, pentru ușurarea

lucrului cu pământul cultivat. În această perioadă au inventat felurite modalități pentru obținerea ceramicii incizate și pictate, au confecționat podoabe din metale găsite în starea lor naturală.

Biserica „Sfinții Arhangheli” din Reghin, ridicată în anul 1744; ctitorie ortodoxă decorată cu simboluri arhaice ale credințelor Soarelui

cului carpatic. În epoca fierului s-a înregistrat încă un salt uriaș prin confecționarea uneltelor cu tășuri rezistente.

Marea bucurie a fost atunci când a descoperit **cum poate extrage metale din minereuri** și când **a obținut bronzul** prin aliaj, după formule precise. Din bronz a turnat unelte mai bune, arme și podoabe, toate acestea fiind cerute de populație. Atunci s-au confecționat seceri, securi, lanțuri, lame de fier-răstrău, clopote mari și mici, felurite bijuterii etc.... Erau renumite turnătoriile de la Aiud, Dipșa, Sibiu, Șpálnaca ș.a. pentru producția de **unelte, arme și podoabe**, toate acestea îmbogățind târgurile în schimburi de produse.

În jurul anului 2000, în Evul Timpuriu s-au pus bazele siderurgiei și metalurgiei în spațiul din jurul și din interiorul ar-

Evul Timpuriu s-a încheiat la noi cu realizări tehnice mari, cu un grai perfecționat, cu credință puternică în Cerul ocrotitor, cu datini de neclintit, cu o scriere trecută de la ideogramă la literă. Dacii au descoperit predicatul, în scrierea de tranziție.

În secolul I al erei creștine, carpaticii sedentari au adoptat **legea nouă a dreptei credințe**, au continuat firul neîntrerupt al civilizațiilor suprapuse. În toate timpurile au luptat pentru unitate și deplină independență.

• Lecția 28 •

Alcătuiri statale

Prima alcătuire formată din bunici, părinți și copii, toți grupați în jurul unei vetre, într-o locuință, a fost **comunitatea de vatră**.

A doua alcătuire era o grupare a oamenilor înrudiți între ei, o uniune a mai multor comunități de vatră răsărite din tulpină comună. Această grupare s-a numit **comunitate de gintă** și era condusă de femeia cea mai pricepută în rândurile familiilor înrudite. Pe parcursul veacurilor, comunitățile de gintă au cuprins regiuni mari și au format cele șapte zone intersectate prin dilatarea spațiilor ocupate: Cucuteni, Tisa, Porțile-de-Fier, Vădastra, Gumelnița, Hamangia, Petrești. Extinderea comunităților de gintă s-a făcut de la munte spre deal și apoi spre șes, din zona grotelor și a primelor locuințe de suprafață.

Comunitățile de gintă, unite între ele prin același grai, aceleași credințe, aceleași datini și același spațiu de pornire au alcătuit **comunitatea de neam**. În spațiul carpaticilor, comunitatea de neam a alcătuit o structură, o entitate pre-statală numită ulterior **Europa Veche**.

Europa Veche a ființat între anii 7000–3500 ai Evului Timpuriu. În această perioadă s-au înregistrat realizări remarcabile privind graiul sedentariilor carpatici, credințele

și datinile lor. Au creat instalații tehnice cu totul deosebite, veșminte alese, au inventat ceramica, au dat amploare selecției și îmblânzirii animalelor, a cultivat plante trebuitoare.

Prin anii 3500 ai Evului Timpuriu au început năvălirile valurilor tribale. Tribalii au jefuit bunurile agonisite de sedentari și au distrus așezările întâlnite în cale. Au distrus casele și lăcașele de rugăciune. În cele trei milenii cât au durat aceste atacuri, Europa Veche s-a destrămat ca structură prestatală, iar populația sedentară s-a retras în limitele comunității de vatră, în limitele autarhice ale locuințelor risipite. Aici fiecare își apăra cum putea ceea ce agonisea, încerca să îndepărteze cetele de vrăjmași.

În focul luptelor de apărare ale băștinașilor s-a născut **primul stat centralizat, DACIA**. Prin unirea forței sedentarelor de același neam, Dacia s-a ridicat în limitele teritoriale ale Europei Vechi. Șase veacuri a rezistat Dacia în fața atacurilor veniți de pretutindeni. A pierit în lupta cu romanii și cu alte seminții care îi băteau hotarele cu foc și sabie.

A urmat o altă destrămare a forțelor de apărare, **o grea dezmembrare a structurilor statale**. În cele șapte secole grele, care au urmat, veneau, plecau cete tribale, se băteau între ele, unele se legau de aceste locuri și descălecau pentru sedentarizare.

Pe temeiul comunităților carpatice neîntrerupte, de prin anii 800 e.n. a început epoca organizării voievodatelor, a urmat cristalizarea **Țărilor de Ținut** și unirea acestora sub conducerea Voievozilor.

După alcătuirea voievodatelor și după unirea acestora în mari ținuturi, a urmat **etapa renașterii comunității de neam**.

Cele patru uniri ale ținuturilor românești, în limitele teritoriale cuprinse în centrul spiritual dacic **au creat speranțe** pentru mai târziu.

De atunci vor fi început românii de pretutindeni să își caute vechea obârșie, vadul reîntoarcerii și renașterii spirituale.

Vedere panoramică – Colț de rai

Treptele permanenței

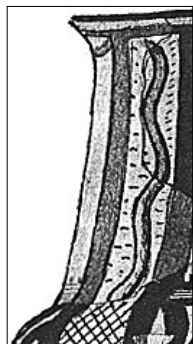
• Lecția 29 •

O problemă cu patru necunoscute

1. **Lupul** s-a pripășit pe lângă locuința omului. Astfel, prin îmblânzire a devenit un bun prieten și credincios apărător al acestuia.

Căinele, în pictura anilor 5000 E.T.

2. De cum a ieșit din apele primordiale, **Șarpele** a fost hărăzit să protejeze, să ocrotească spiritul sacru al locuinței sedentare.

Șarpele, în pictura anilor 5000 E.T.

Steagul dacilor

3. **Dacii** și-au alcătuit **steag de apărare din imaginea șarpelui cu cap de lup.**

4. Se știe de când lumea și pretutindeni la noi, că **fiecare casă locuită are un șarpe ocrotitor** în preajmă. Adesea, acesta stă de strajă pe scară, pe pragul porții, în temeiul casei și este bun prieten cu câinele.

- ◆ Ce învățăminte tragem?
- ◆ Dezlegați această problemă și dați răspunsul în scris.

• Lecția 30 •

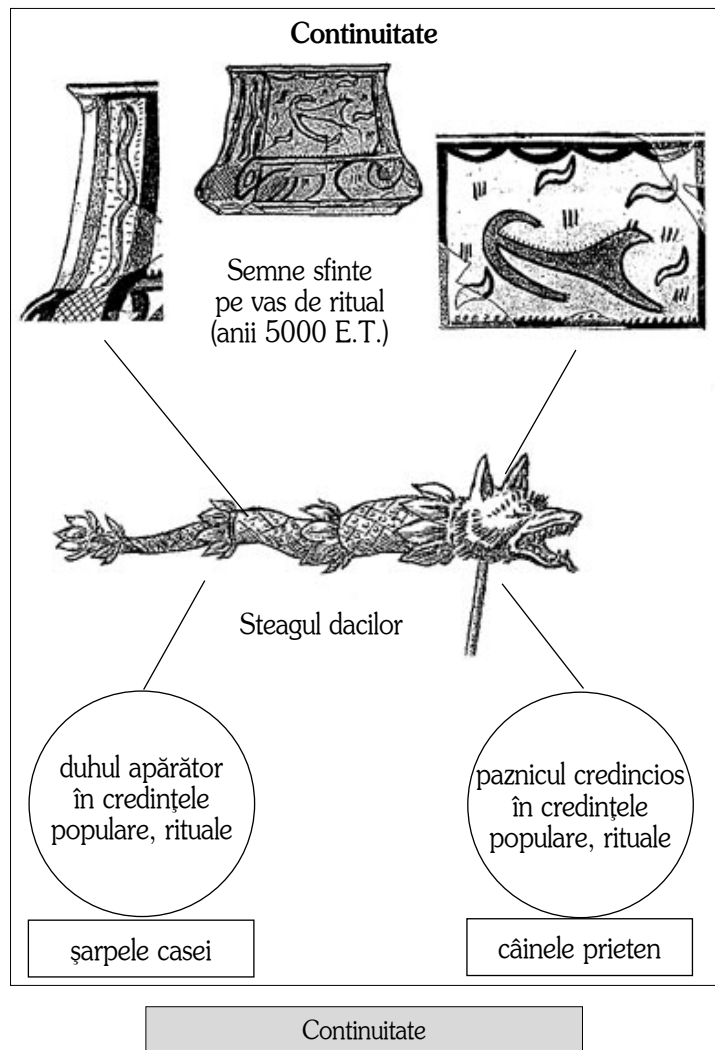
Vechimea noastră

Când omul a căpătat puterea să judece, să gândească pentru împlinirea faptelor sale a ales ziua ca unitate de măsură a timpului, **ziua solară**. Aceasta era alcătuită din două părți: din cursul Soarelui, de la apariția primelor raze, până la asfințit și din noaptea care urma. Partea luminată a zilei era purtătoare de semne ale binelui, de fapte și împlinit mărunt, iar noaptea era considerată protectoare a duhurilor rele. În toate timpurile, omului i-a fost frică de întuneric.

După șirul zilelor trăite, s-a stabilit lungimea vieții oamenilor, a animalelor, a plantelor. **Lungimea vieții** se socotea scăzând numărul zilelor, anilor, până în ziua pieirii, deci se aplica o **numărătoare inversă**. Înțelepții lumii vechi au hotărât că această numărătoare inversă trebuie să înceapă cu **anul 5508, anul „Facerii Lumii”**. Era anul celor mai puternice credințe vechi, era perioada când omul devenea deplin credincios și supus forțelor Atotcuprinzătoare și Atotputernice.

Prin calculul descrescător, prin numărătura inversă aplicată s-a ajuns la pragul când nu se mai putea continua socotitul. Acest prag a fost considerat ulterior **„Anul Zero”** și de atunci a continuat calculul crescător, prin adăugarea zilelor, a anilor. Prin apariția pragului zero s-a ajuns la împărțirea timpului planetei noastre în două părți: **era veche și era nouă, era noastră** (e.n.). **Era este cea mai mare diviziune a timpului din trecutul istoric al Pământului.**

În multe acte vechi, cele scrise în cancelariile domnești, este precizat anul redactării după vechiul calcul al numărătorii inverse. Pentru a ajunge la suma exactă trebuia să adunăm anii începând cu baza anilor erei vechi, deci cu 5508. În graiul arhaic al calculului, Mihai Viteazul s-a născut în anul 7065 de la Facerea Lumii, adică în anul 1557. Scoatem baza veche de calcul din total și diferența ne arată data exactă pe care o căutăm: 7065-5508.

Este important de reținut că mulțimea de izvoare documentare ieșite la lumină ne obligă, astăzi, să apreciem trecu-

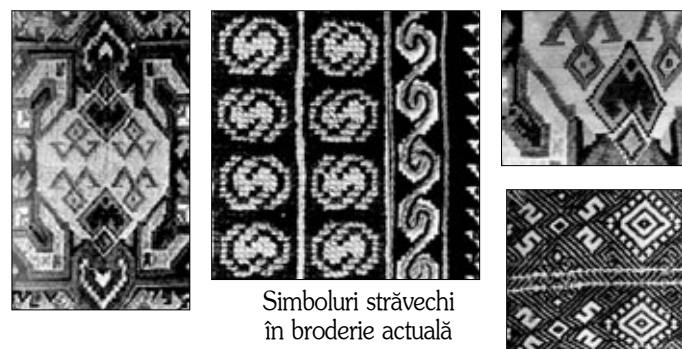
tu nostru coborând în substratul **Evului Mediu**. Aici se deschide perspectiva **Evului Timpuriu**, a celei mai lungi perioade a civilizației și culturii neamului nostru.

♦ Stabiliți-vă vârsta după vechiul sistem de calcul.

• **Lecția 31** •

În căutarea... comorilor

Pentru a dovedi vechimea localității în care trăim trebuie să ne folosim de **documente** prin care se confirmă un fapt, se recunoaște ceva legat de începuturile așezării noastre. De

mare valoare ne sunt obiectele originale, bunurile lucrate de mâna sedentarului, atunci, acolo, pe vatra locuinței sale. Cele mai vechi documente care ne atestă existența au rămas până astăzi cele pentru care s-au folosit materiale rezistente în timp îndelungat: piatra, osul, cornul, ceramica, metalul și urmele credințelor vechi rămase în datini.

Folosindu-se de documente care atestă originea și începuturile așezărilor omenești, putem dovedi ușor că orașul București s-a ridicat pe mai multe vetre existente în epoca de piatră, că s-a dezvoltat firesc în epoca metalelor, că s-a transformat în cetate de apărare în vremea lui Vlad Tepeș, că a trecut cum a putut peste vitregiile vremurilor. După documente recent descoperite, în epoca de piatră își are începuturile orașul de pe Someș, de la poalele Feleacului. Această așezare a fost numită Napoca în timpul ocupației romane, a fost numită Cluj în Evul Mediu. Orașul Sibiu a păstrat documente, pe vatra lui mereu activă, tot din epoca de piatră, urmând ca în epoca bronzului să fie unul dintre numeroasele centre siderurgice și metalurgice ale zonei, în antichitatea carpatică, în Evul Timpuriu final. Fiecare sat, fiecare oraș din spațiul uriaș al Carpaților păstrează în subsolul vetrelor locuite multe documente care atestă prezența noastră aici, de când lumea.

ATENȚIE! Comoara tuturor documentelor atestă firul neîntrerupt al continuității și numai cel mai vechi document confirmă începuturile. Acesta are scipiri de aur. El trebuie găsit și pus în ramă de icoană.

-
- ◆ De când ființează localitatea în care trăiți?
 - ◆ Ce reprezintă semnele care înfrumusețează obiectele din jurul nostru?
-

• **Lecția 32** •

La români, istoria-i totuna cu religia

Religia – temei de țară

Lumea luminată știe că sentimentul religios a apărut o dată cu graiul articulat, în nucleul familial, în locuința rupestră și s-a statornicit prin ritualuri religioase. Ritualul era condus de cea mai destoinică fecioară, soție, mamă sau bunică din cea mai așezată comunitate de vatră.

Vatra Nedeii Soarelui, pe muntele izvoarelor Dâmboviței.
Platforma de rugă (reactualizată)

Pe la anul 7000 E.T., femeia conducea ritualul religios de ampoare, în sanctuar, în templu. Purta masca de consacrare, veșminte bogate simbolistic și răspundea de viața spirituală a comunității. După dovezile descoperite, au fost mai multe Mari Preotese în epoca pietrei, în Spațiul Carpatic.

O dată cu apariția primelor triburi în Carpați, prin anii 3500 E.T., a apărut nevoia ca bărbatul să ia conducerea vieții spirituale și să organizeze cete mari de apărători. Femeia a rămas, de atunci, cu practicile religioase mărunte, casnice, iar bărbatului i s-a ales dreptul de Mare Preot, apărător al obștei și al „legilor frumoase“, al legilor morale create și susținute

cândva de Marea Preoteasă. Aceste legi au generalizat și au aprofundat credințele religioase, au ridicat la apogeu Cultul Soarelui. Prin anii 1000 E.T., Marele Preot era conducătorul ritualului Nedeilor Soarelui, al întrunirilor cultice de mare amploare, tradiționale în Carpați.

De prin anii 500 E.T., Marele Preot a căpătat și atributul de rege autoritar. Burebista a fost Mare Preot și rege-unificator, Decebal a fost Mare Preot și Rege-apărător, superior, în plan religios, generalilor purtători de cordon sacerdotal (vezi Columna lui Traian).

În secolele grele, când ritualul religios a supraviețuit numai în colțul sacru al locuinței, puterea Cerului s-a impus prin cuvântul Evangheliei propovăduit de **Sfântul Apostol Andrei**.

Ca la o poruncă divină, înainte de anii 800 d.Ch., au apărut voievozii mărunți, apoi voievozii întemeietori, voievozii apărători. Toți au înălțat credința religioasă zidind biserici, înmulțind preoții și monahii. Voievodul, în toate timpurile, a avut capul bisericii creștine, drept sfințit nedespărțit. Domnitorii pământeni, sau cei aduși, precum și regii cei veniți, împământeniți, au găsit sprijin ferm în sfatul duhovnicului de frunte al ierarhiei bisericești.

Troița – simbol religios românesc

Toți cârmuitorii neamului carpatic au considerat, pe drept, biserica, unica stăpână spirituală a mulțimii, singura în stare să asigure respectarea normelor morale în mecanismul social.

◆ **Religia, prin faptă duhovnicească, a zidit, pe același temei, Țara.**

• **Lecția 33** •

Din sfințenia spațiului carpatic

Țărilor carpatice au fost credincioși de când lumea. În anii cincizeci de mii, misterienii alcătuiseră forma incipientă a ritualului religios.

Sfinții Teodora, Hozevitul, Casian, Ghelasie

După semnele sacre, litice, după osteolite și teraglife, după datini, în vremea Cultului Solar, credincioșii înălțau adorații Cerului din vetrele cultice din munți, de pe platformele alpine: în Ceahlău, Bucegi, Retezat, în Apuseni; din fața altarelor de la Ciumești-Satu-Mare, Doboșeni-Odorhei, Hăbășești-Iași, Hârșova-Tulcea, Leț-Covasna, Pecica-Arad, Ruseștii Noi-Basarabia, Vădastra-Olt ș.a. În climatul cultic generalizat, în anii religiei Solare, carpaticii aveau mare autoritate pe arii extinse, impulsuri puternice pornind din vechile vetre de la Ariușd, Căscioarele, Ditrău, Lăpuș, Ocna-Sibiu, Parța, Turdaș ș.a.

Marile Preotese, Marii Preoți, Marii Preoți și Regi au ridicat la apogeu credințele Solare. Colțul sacru al locuinței, în vreme de restriște a ținut aici loc de sanctuar, de templu. Astfel, credințele religioase multimilenare și-au continuat firul neîntrerupt.

Sentimentele religioase generalizate, profunde, au creat oameni cu har, de excepție, meniți să arate și să apere calea cea dreaptă. Avem desăvârșit model viața Sf. Ghelasie de la Râmet. Avem faptele Voievodului **Ștefan cel Mare și Sfânt** care a mulțumit lui Dumnezeu pentru izbânzile sale, zidind 34 de biserici. Pomelnicul întru Hristos păstrează chipul Cuvioasei **Teodora** de la Sihla „Sfânta Teodora din Carpați“ — după laude kievene. Păstrăm pentru pomenire imaginea Cuviosului **Ioan Iacob Hozevitul** de la Neamț. Un loc anume în conștiința noastră ocupă trei imagini nepieritoare pentru caznele care i-au ridicat în sfințenie: **Cuviosul Visarion Sarai**, **Cuviosul Sofronie** de la Cioara și **Mucenicul Nicolae Oprea** din Săliște. În calendarul sfinților români și-au găsit locul binemeritat: **Cuviosul Antipa** de la Calapodești, **Cuviosul Ioan Colibașul**, **Sf. Ierarh Calinic de la Cernica**, **Sf. Mucenic Sava** de la Buzău, **Sf. Mucenic Ioan valahul**, **Sf. Mucenic Filip** de la Niculițel, **Sf. Ierarh Leontie** de la Rădăuți, **Sf. Martir Constantin Brâncoveanu și cei patru fii ai săi: Constantin, Ștefan, Radu, Matei**, precum și sfetnicul Ianache. Pentru aceeași veșnică pomenire avem pe **Cuviosul Ioan de la Prislop**, **Sf. Ierarh Iosif** de la Partoș, **Sf. Mare Mucenic Nichita Românul**, **Ierarhul Martir Antim Ivireanu**, **Sf. Preot Martir Ioan** de la Galeș, **Sf. Preot Martir Moise Măcinic** din Sibiel, **Sf. Cuvios Paise** de la Neamț, **Sf. Cuvios Antonie** de la Iezer-Vâlcea, **Sf. Muceniță Filofteia** de la Curtea de Argeș, **Cuviosul Daniil Sihastru** de la Putna, **Cuviosul Nicodim** de la Tismana.

Alături de voievozii cei mari, fie așezați și sfinții români pe catapeteasma istoriei noastre, pentru cinstire și laude, întru binele viitorimii.

- ◆ Numiți câteva vetre cultice solare.
- ◆ Ce sfinți, cuvioși, mucenici români cunoașteți?

• Lecția 34 •

Muntele Sfânt

La Muntele Sfânt

În istoria neamului carpatic, La neamului românesc a rămas zidirea faptelor ridicate în columnă. Asemenea colonne ale permanenței s-au înălțat pe Ceahlău, pe Caraiman, Retezat, Apuseni, pe vetrele civilizațiilor suprapuse, în anii culturilor Cucuteni, Tisa, Petrești, Vădăstra ș.a. În această parte a lumii, faptele de seamă urzite în columnă au dat sfințenie Spațiului Carpatic. Astfel, împlinirile istorice — toate, în context religios — au pus temelii nemuririi urmașilor lui Zalmoxis.

O asemenea zidire în timp și spațiu este Muntele Sfânt, muntele sacralizat prin fapte nemuritoare. La poalele lui, pe Valea Peșterilor au rămas dovadă locuințele rupestre ale omului religios dintâi, au rămas urme monahale ale tuturor vremurilor trecute. Aici, în încăperi de piatră și cazne s-au rostit primele rugăciuni.

Tot pe poala începutului de urcuș anevoios veghează megaliți în horă astrală, pietre scrise cu ideograme și cu chipul Marii Preotese. Aceasta, în dans ritual, reprezintă moda epocii bronzului rostuită de dogmele Cultului Solar. Pe această vatră se impunea ritualul Nedeilor Soarelui, la sorocuri echinoctiale.

Marele Altar

După un urcuș anevoios, în trepte pentru cei ce se ostesc, așteaptă de mai multe milenii Marele Altar rupestru. Aici s-au închinat și cărmuitorii și căpeteniile și oamenii de rând și cei ce s-au rugat Soarelui, și cei credincioși întru Hristos. Acolo, sus, în adâncul de stei este locul de rugă în taină. Acolo ești singur, în dialog direct cu Dumnezeu...

Deasupra Altarului, în piscul de cremene este platforma de rugă a Marelui Preot. De pe acest loc, probabil Burebista-întemeietorul, apoi, Decebal-apărătorul înălțau rugă spre Cer pentru **nemurirea carpaticilor**, iar ruga lor s-a împlinit, dacă noi, astăzi, îi pomenim.

La sfârșitul Evului Timpuriu, pe vatra Nedeilor Soarelui, de la Cetățuia dacică, s-au ridicat trei biserici, una peste ruinele alteia și de atunci a rămas aici vatra voievodală. A rămas un semn al creștinării apostolice pe temeiul de aur al tradiției Credințelor Solare.

Astfel, faptele istorice, cultice, ale băștinașilor au dat sfințenie Muntelui Sacru, în Carpați. Vatra monahală permanentă, urme ale practicilor religioase, solare, dovezile împli-

nirilor istorice, creștine, „legile frumoase“ în cutume și datini, toate au sedimentat Muntele Sfânt, acolo peste crestele muscelelelor, la izvorul Dâmboviței.

◆ Mergeți la Muntele Sfânt!
◆ Și la Marele Altar, mulțumiți Cerului că v-a
ajutat să cunoașteți o pagină din istoria sacră a neamului românesc!

Lecturi suplimentare

Sâmburele de adevăr al istorisirilor

Păunica

În marea împărăție carpatică, Jaleșul era un râu care nu îngheța, nu își împunița apa în vreme de secetă și nu se tulbura niciodată. Pe valea lui fără pereche de frumoasă, de la Arcani în sus pleca drumul în urcuș greu spre porțile Cetății Soarelui. Această cetate stăpânită de zei era așezată pe vârful munților Cernei și era străjuită de trei temple cu turnuri păzite.

Din când în când, foarte rar, din Cetatea Soarelui cobora, planând în cercuri largi, peste Jaleș, o pasăre măiastră, o pasăre nepereche. Aceasta era Păunica, ființa cu care zeii vesteau oamenii când vin vremuri mai bune. Când o vedeau, oamenii strigau de bucurie, sărutau pământul și mulțumeau Cerului pentru buna veste. Pentru că bucuriile erau puține, Păunica se vedea rar. Deși trăia cinci sute de ani, pe cerul senin al Jaleșului se lăsa văzută de lume o dată, de două ori, și atunci pentru scurtă vreme.

Nu avea nici părinți, nici frați. Era singură în toată împărăția. Când împlinea cinci veacuri își construia un pat din ramurile arborelui de tămâie, din flori de canele, din spice de nard, din smirnă și din cinam, iar pe acest pat foarte parfumat se culca și murea. În clipa morții, din corpul rece răsărea o altă Păunică, tot atât de frumoasă. Aceasta lua în cioc patul cu oasele neînsuflețite din care se născuse și-l ducea la cel mai mare templu din cele trei care străjuiau Cetatea Soarelui. Drept cinstire așeza cuibul în fața porților împărătești, deasupra flăcărilor veșnic nestinse. Apoi își continua viața în ascunzătorile înverzite ale Munților Cernei.

Mai mulți martori bătrâni, printre care fiind Herodot, Plinius, Ovidiu și Claudian au spus că Păunica era cea mai frumoasă pasăre din lume. Avea corpul îmbrăcat cu pene roșii, aurii. Picioarele îi erau ca purpura, fără pene pe ele cum are vulturul. Gâtul strălucea ca flăcările, ciocul nu era încovoiat ca la răpitoare, iar creasta îi era înaltă și bătută în diamante. Peste aripile cu pene late, albastre, galbene și roșii se aduna în cerc o rază puternic strălucitoare, iar penele lungi ale cozii purtau diamante în vârful lor. În zbor, împrăștia raze blânde, mătăsoase și parfumul ramurilor cuibului.

În veacurile pline de urgie, Păunica nu a mai apărut pe cerul cernit al Jaleșului. Stăpânul ținuturilor carpatice a poruncit meșterilor făurari, să-i lucreze din aur și pietre prețioase o altă Păunică aducătoare de liniște și pace. A mai poruncit ca Păunica aceasta să aibă și pui lângă ea și să-i ocrotească, să-i facă mari, ca apoi aceștia prin zborul lor să înmulțească semnele vestitoare de bine. Și meșterii au împlinit porunca, dar cloșca din aur nu se ridica în spirale pe cerul albastru, nu se juca în zbor ca Păunica adevărată, nu stătea alături de Soare, de Lună și de cele nouă stele. Aurarii au făcut-o cum au spus martorii, dar aceasta era fără suflare pentru că zeii au refuzat să-i dea viață. Când buciumașii au dat veste că se apropie o nouă primejdie, o altă urgie, căpetenia ținutului a ascuns cloșca cu puii de aur sub lespezi de

piatră, în Munții Buzăului. Acolo a fost uitată de lume, căci stăpânul ținutului, singurul care știa ascunzătoarea, a pierit în luptă.

Mult mai târziu, când Negru-Vodă a întemeiat o nouă țară din cenușa celei vechi, de la Făgăraș până la Câmpulung a fost însoțit de o pasăre neagră. După cum zbura alături de ceata domnească, după cum sălta în cercuri largi peste munți, părea să fie Păunica în veșmânt cernit. O mare parte dintre boieri susțineau că ea este și că aduce alt semn pentru țară. Înduplecat, Domnul a poruncit să fie țesut chipul acestei păsări în pânza steagului țării, să fie pus pe stemă și pe fruntea bisericilor ca bun semn vechi, la noi rânduieli.

De atunci Păunica este pretutindeni, printre noi și își arată chipul alături de falduri tricolore când înălțăm imn de laudă țării.

Brazda lui Novac

— Tu, Typhon, să iei jumătate din împărăția mea, partea ce cuprinde țările de sus ale Istrului, iar tu, Ostreo, să fii faraonul țărilor de jos, din ținuturile calde. Să trăiți în bună înțelegere pe moșiile mamelor voastre, a rostit regele în clipa când se ridica la zei.

— Așa ne vom rându, tată! Vom trăi în bună pace, au răspuns cei doi frați vitregi așezați la căpătâiul bătrânului.

Typhon (după N. Densușianu)

Făgăduința copiilor acestui prim monarh al Pământului și Cerului a ținut doar trei zile. După scurt răgaz, Typhon a luat în stăpânire Cetatea Soarelui cu toate ținuturile cuprinse în cercul apelor Dunării, Tisei, Nistrului și ale țărmlui Mării Negre. S-a făcut stăpân și pe bolta cerului ce acoperea pășunile bogate în turme și cirezi. Și-a pus o mulțime de șerpi uriași drept strajă de hotar, apoi și-a alcătuit o puternică oaste pentru apărarea avuției. Îi plăceau cântecele tihnite, la fluier, nedeile, vânătorile de zimbri. Voia o împărăție bogată și puternică.

Ostrea, văzând că împărțeala frățească nu bate la egal, a rămas în cetatea de pe Cerna încercând să-și convingă fratele să renunțe la câmpie. El dorea să aducă apele pe canale pentru toate ținuturile însetate, să cultive cereale și legume, să crească livezi și podgorii pe ogoarele lui, iar fratele să rămână cu bogatele pășuni carpatice. Nu au ajuns la învoială, pentru că Typhon nu vroia să înstrăineze din pământul de zestre al mamei sale, nici ca Ostrea să se amestece în rândurile și tocmelile lui.

Era prin anii 3000 î.H., când răul și-a arătat colții între cei

doi frați. Într-o bună zi, în mustul zăpezii, Ostrea a înjugat șase perechi de boi la un plug uriaș, s-a îndreptat spre răsărit și a tras brazdă adâncă de hotar între pășune și țarina supusă arșiței verii. A trecut pragul Porților-de-Fier, a înfipt plugul la Gură Văii și de la Hinova a ridicat un troian de brazdă adâncă de douăzeci de palme, trecând prin Ursoaia, Urluieni, peste câmpul Lerului, spre Ploiești și Galați. De la Tulucești a croit Troianul de sus, prin Târgul Leova, prin Sălcuța, Căușeni, Chircăiești, până departe peste Nistru. Apoi a întors boii și a tras altă brazdă înălțând troianul de Jos, de la Vadul lui Isac, prin Vulcănești, Bolgrad, legând troianul vechi de lacul Cunduc. Se zice că atunci când boii poticeau, Ostrea Novacul trăgea la jug în locul vitelor ostenite. A scuturat cormanul în Bărăgan, spre Dunăre și a dejugat după ce a mai tras câteva brazde pe Câmpia Tisei. Cu brazda lui, Ostrea făcuse o nouă împărțeală.

Typhon, supărat pentru această faptă necugetată a fratelui său, a așezat un șarpe uriaș în lungul șanțului ca să învenineze pe cei care iau brazda drept hotar. Balaurul ataca de aici, ucidea vitele trăgătoare folosite la muncile câmpului, îndepărta pe cei care încercau să cultive pământul cu plantele alese de fratele dornic de agricultură.

Ostrea a observat balaurul așezat la pândă, lungit pe brazdă tocmai de la Vișoara, pe Olt, până în locul numit Lița, aproape de Turnu-Măgurele. A întins arcul și a săgetat târâtoarea veninoasă. Balaurul, sângerând, l-a alergat pe voi nic până în Munții Mehedinților. Aici i-a pierdut urma. Supărat, chinuit de durere și clocotindu-i veninul, a îndemnat pe Typhon să iasă cu oastea împotriva fratelui nelegiuit. Ostrea fiind în primejdie, și-a adunat cetele de apărători și o dată cu primele înclăștări a început cel mai crâncen război de pe pământ. Typhon l-a prins pe Ostrea și l-a închis în peștera Curecea, Ostrea a evadat și s-a retras în pădurile Cernei. Când se sfătuia, aici, cu căpitanii lui, balaurul a încercuit pădurea unde aceștia erau adunați. În clipa când își strângea

colacul musculos cu solzi de oțel ca să-i sugrume, căpitanii s-au împietrit în piscuri semețe albite de zăpezi. Au rămas pe veci neurniți: Petiștanu, Știrbu, Ursu, Oslea, Ostrița ș.a. toți înșirați pe culmile Cernei, spre Vulcan și Retezat.

Sus pe Oslea

Ca prin minune, Ostrea și căpitanul Iorgovan au ieșit pe sub încolăcirea balaurului fără ca acesta să prindă de veste. Ostrea a luat comanda luptei alungând fratele dușman și ostirea lui până pe pământurile Italiei. Iorgovan, urmărit de aproape de colții reptilei, a sărit în Dunăre și a ieșit pe celălalt țarm. Balaurul s-a avântat după el ca să-l nimicească, dar cum era rănit, cu sângele lui rece și împuținat, când a dat de apă, l-a apu-

cat o toropeală, o moleșeală ce-l trăgea spre adâncuri. De frica înecului a intrat repede în gura unei peșteri care se arăta în buza apelor învolburate ale Dunării. Dunărea fiind și ea de partea lui Ostrea, s-a ridicat și a închis intrarea grotei, iar balaurulu a rămas pe veci ferecat în tunelul adânc până la Topolnița și Cloșcani.

Frații s-au luptat între ei și au pierit în lungul șir al certurilor. Balaurul a rămas fără moarte, fiindcă în adâncul peșterii întunecate nu s-au putu socoti zilele și nopțile, nici anii vieții unei ființe muritoare. Acolo în adâncuri, și astăzi, el își transformă veninul în muscuțe otrăvitoare și pe acestea le sloboade an de an printre valurile Dunării, împrăștiind răul ce-l macină. De atunci muștele columbace, cum li se spunea, ieșite din gura înspumată a balaurului închis, atacă primăvara toate vitele agricultorilor din ținutul Cetății Soarelui. Cu veninul lor îmbolnăvesc șiucid mai cu seamă vitele înjugate, ca să oprească plugul și aratul.

Ostrovul

Când marele ocean și-a retras apele în locuri adânci, Cuscatul a luat chip de țară, **Țara Hiperboreenilor**. Atunci, între uscat și ape s-au ridicat munți semeți, în lanț, așezându-se strajă împotriva talazurilor sărate ale duhurilor rele, împotriva întunericului cuibărit în adâncuri.

Pe vârful celui mai înalt munte al împărăției, zeii au zidit argele din marmură albă, iar în aceste încăperi acoperite cu alamă s-au așezat războaie de țesut cu brâgle și suveici de aur, cu tălpițe și vârtelnițe de argint, ca țesătura să fie fără egal de frumoasă. În argele, tinerele prințese și fetele harnice ale ținutului țesau izvoade nemaivăzute și nemaipomenite, brodau în fir de păianjen și pulberi de lumină. Din țesătura ca spuma își coseau haine de sărbătoare cu care se îmbrăcau când ieșeau la horă, când mergeau la nedeile împărăției.

Zeul zeilor și zeița zeitelor — Saturn și Rhea, pe numele lor — au poruncit ca pe poala muntelui argelelor să se ridice o biserică mare și frumoasă cum nu s-a mai văzut pe lume. În scurtă vreme s-a împlinit voința zeilor. S-a clădit o biserică albă ca zăpada, cu nouă turnuri până la cer, cu nouă altare, cu nouă preoți la slujbe, cu nouă strane la care cântau nouă paracliseri în lumina celor nouă făclii veșnic aprinse. Când băteau cele nouă clopote din înaltele lor turnuri, suflarea pământului îngenunchea și se ruga ca pacea și fericirea să se așeze în țară.

Nemulțumite de prezența Bisericii Albe la hotarul dintre bine și rău, duhurile necurate, cu valurile lor negre și sărate, cu tunete și fulgere au prăbușit muntele cu biserica în adâncuri, au afundat și cetățile bătrânilor zei și astfel, talazurile s-au făcut stăpâne pe o bună parte din împărăția lui Saturn. Cu voia marelui zeu, Știma Apelor dulci a rupt pragul Porților-de-Fier, a ridicat stavilele râurilor și a făcut o Dunăre puternică, mare, cu care s-a împotrivit talazurilor negre. A fost o

luptă pe viață și pe moarte, Știma Apelor câștigând crunta bătălie. Deasupra cetăților scufundate, Dunărea a făcut o Deltă pentru toate florile și păsările muntelui răpus. În străfunduri au rămas cetățile și biserica pomenită, toate legate între ele cu cărări de prundiș. Din muntele uriaș a rămas deasupra talazurilor doar vârful stâncos și nouă argele părăsite, a rămas un ostrov sec, biciuit de vânturi și de valuri.

După moartea zeilor părinți, la vestea scufundării vechilor ctitorii, prinții moștenitori au aprins certuri pentru tron și pentru alcătuirea unei noi familii împărătești. Zadar-nic fata cu șapte nume l-a rugat pe fratele mai mare să chibzuiască bine și să nu se abată de la legile străbune, căci prințul arunca flăcări de mânie strigându-și sora în batjocură: Elena-Selena, Ileana-Cosânzeana, Luna-luna, Baba-Dochia... Nu vroia să știe nici de sfaturile preoților care se rugau în fața altarelor Motrului, nici de prezicătorii templelor Atlasului, nici de ruga pustnicilor de pe Cerna. Prințesa Selena, îndurerată, lucra la argea pe stâncile ostrovului pustiu, grija împărăției lăsând-o pe seama fratelui arțăgos. Zi și noapte țesea, recita versurile poezilor Olen și Abaris, ori cânta ca să acopere zgomotul valurilor înrăite.

Pentru împuținarea necazurilor, și refacerea împărăției, pentru o împăcare între frați, Selena s-a gândit că ar fi bine ca, împreună cu fratele ei să se roage Cerului stând deasupra altarelor părintești scufundate.

Astfel, i-a spus:

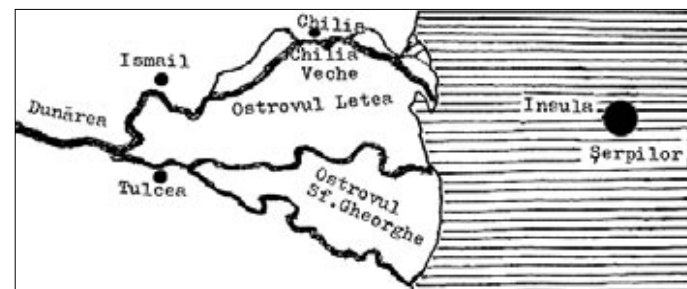
— Frate, fiu al lui Saturn și nepot al puternicului Uran, tu vei purta sceptrul ca stăpân numai dacă vei ridica pe ostrov o biserică din ceară albă, asemănătoare cu cea cuprinsă de talazuri. Temeiul de ceară nu va fi ros de ape, nu se va rupe ca piatra și nu se va măcina. De la biserică până la țărâm să faci un pod tot de ceară pe care să mergem la altar. Dacă podul ne va ține și biserica își va deschide poțile în calea noastră, tu vei fi stăpân a toate și urmaș al zeilor.

— Dorința îți va fi împlinită, surioară!

Și așa a fost. Când clopotele și toaca au vestit zi de sărbătoare, cei doi prinți, cu suita lor de sftnici, mergeau spre biserică. Prințul, mândru cum era din fire, necugetat și iute la mânie, tot focul inimii l-a aruncat peste ape, ca acestea să piară în clocot, iar munții înecați și Cetatea Latonei să se ridice la locul lor. În trâmbele văpăilor s-au înmuiat stâlpii de ceară și biserica s-a prăbușit peste pod și valurile i-au înghițit pe cei doi prinți.

Dumnezeu, văzând nenorocirea, repede l-a scos pe prinț din valuri și l-a așezat pe Cer ca să încălzească Pământul și să despartă ziua de noapte. A scos-o și pe frumoasa prințesă, a numit-o Luna și a așezat-o pe cealaltă parte a Cerului ca să nu se întâlnească niciodată cu Soarele, cu fratele ei certăreț. Ea să lumineze întunericul rece și să asculte versuri pe strune de liră. Apoi, Dumnezeu a poruncit zeului Glikon să pună ostrovul sub pază sigură ca fiind parte dreaptă a împărăției lui Uran, rămasă de izbeliște după cearta urmașilor lui Saturn. Și așa a fost.

Glikon a pus câte un șarpe de strajă pe fiecare prag de argea, ca ostrovul lor să nu fie înstrăinat de împărăție. De atunci, Dunărea cară mâl și nisip ca să unească **Insula Șerpilor** cu **Delta** ei, ca să scoată Biserica Albă spre Soare.

Ostrovul

Lebedele cântătoare

Pelasgii, stră-strămoșii strămoșilor noștri erau oameni cu suflet ales, înalți de șase coți, voinici ca și cum ar fi fost ruși din trunchiul stejarilor seculari. Vatra uriașă a așezărilor lor cuprindea tot uscatul ce lega mările între ele. Aici câmpiile tâșneau din păienjenisurile talazurilor și se revărsau spre dealuri, dealurile se ridicau spre munți, iar aceștia săgețau norii apropiindu-se cu frunțile de fruntea Soarelui. Pe cuprinsul uscatului s-au înălțat turnuri semețe, o cetate uriașă ale cărei ziduri rânduie în cerc țineau ca într-un căuș inima pelasgilor, a celor mai harnici, cinstiți și drepecți oameni de pe pământ.

Pe aceste meleaguri binecuvântate s-a născut zeul Apollo. Sub îngrijirea mamei sale Latona, zeul a crescut laolaltă cu copiii pelasgilor și prieten bun a rămas cu aceștia. Locul de joacă al tuturor copiilor trebuie să fi fost în cercul muntos de vreme ce din acest căuș, Apollo și prietenii săi slobozeau ades pâraie peste holde, livezi și grădini, atunci când țarina era însetată. Legenda spune că lebedele cântătoare s-ar fi rugat de Apollo și de copii ca la nevoie, să răcorească pământul și să facă iazuri pretutindeni pentru toate înotătoarele. În acele vremuri, lebedele cântătoare trâmbețau și dansau în zboruri grațioase pe lângă zeu și prietenii lui, nu lipseau de la serbările pelasgilor închinare Soarelui. Și ce serbări frumoase trebuie să fi fost atunci...!

Când Apollo s-a ridicat zeu al înălțimilor necuprinse, au dispărut și lebedele cântătoare din preajmă copiilor, iar peste satele ținuturilor s-a abătut cumplită urgie. Duhurile rele aduse de cele patru vânturi veneau neconținut în cete prădalnice, ardeau și ucideau tot ce întâlneau în cale, distrugeau fără opreliște casele și adunau bunurile. Repetau nelegiuirile pentru că lipseau puterile protectoare ale zeului și cântecul lebedelor. Zâmbetul și joaca au pierit, fiindcă locuitorii toți

cu copiii și bunurile agonisite ce puteau fi salvate s-au retras în ascunzișul pădurilor. Acolo, așteptau în rugăciune ajutorul bunului lor prieten Apollo. Au reînnoit altare la Parța, la Sălacea, la Cârcea, la Ariușd, la Andrieșeni și Dudești, la Polovragi și Soroca, pretutindeni în spațiul cercului de piatră, pe vechea vatră de joacă a copiilor pelasgi. De cinci ori pe zi, în zori, ăa prânz, la amiază, la chindie și la cină, de pe masa altarelor se ridicau nori de fum tămâios, în rugăciuni și speranțe pentru zilele frumoase așteptate, dar semne bune nu se întrezăreau.

Crezându-se uitați de prieteni, toți pelasgii, cu mic, cu mare, au construit un templu cu altar uriaș sub cupolă, în pajiștea unei păduri de brăzi, în interiorul cercului de piatră. Ziceau că numai cu acest loc de rugăciune pot să întoarcă fața lui Apollo spre ei, a îndurare și sprijin. Și sub acoperișul rotund al marelui templu s-au adunat **pelasgii**, lume luminată, în frunte cu cei trei preoți frați, fiii lui Boreas și ai Guanei și cu sobor de lebede cântătoare venite din senin. Preoții megieși cădelnițau fum de mirodenii și se rugau, țiterășii, coriștii și lebedele cântau nemaiauzit de frumos, iar mulțimea făcea mătânii și cerea îndurare Cerului.

Deodată în toiul rugăciunilor, pământul s-a cutremurat, hora munților a săltat în pinteni, Nistrul, Tisa, Dunărea și țărmlul Mării Negre, de la Tyras la Dionysopolis și-au adâncit vadurile și astfel s-a înălțat un altar al altarelor. În acele clipe luminate de geana străvezie a zorilor, pe bolta cerului înstelat trecea Apollo în tovarășia Pleiadelor. Zeul auzise ruga pământenilor carpatici și astfel întindea o mână de ajutor. În explozia de bucurie a oamenilor, în urale și mulțumiri că zeul prieten nu îi uitase, lebedele cântătoare s-au ridicat în zbor și s-au pierdut în spirale către cer, iar în urma lor a rămas liberă țara îmbrățișată de ape, o țară fără seamăn de frumoasă și bogată.

De atunci nu s-a mai auzit ca lebedele să vină la rugă, în marile sărbători, iar după cele povestite de Hecateu Ab-

derina, apoi de Diodor Sicul și amintite mai târziu de Claudian Aelian, țara altarelor dintre ape a rămas pe veci protejată de zei. Sub blestemul acestora, duhurile rele au rătăcit pe drumul fără întoarcere, imperiile care s-au întins peste această vatră sfântă s-au năruit, iar căpeteniile care au cutezat să ridice semn nou de hotar au pierit fără urmă. Lebedele cântătoare au rămas alături de Apollo și numai la grea încercare își vor face cale în văzul tuturor, în Carpați.

Trepte

Nu se știe când **omul carpatic** s-a trezit din somnul adânc al materiei, când acesta a primit suflet ales din duhul pământului, dar se știe că în urmă cu două milioane de ani trăia în ceată pe Valea Oltețului și a Oltului, pe Valea Moza-cului, a Cotmenei, a Argeșului și folosea unelte din piatră, din os, în străduințe pentru agonisirea hranei.

Între anii 350.000 și 80.000, această **mulțime statornică** își întinsese numeroase vetre, de la Oboga, la Gura Dobrogei, peste Valea Lupului, până la Ripiceni, la Sândominic și Sita Buzăului, pretutindeni în căușul de plămadă al acestui neam de piatră.

În mileniul 50.000, carpaticii de pe versantul sudic al Muntelui Vâlcăn **credea în sfințenia Soarelui**. Apoi și cei de la Ohaba-Ponor, apoi cei de la Râșnov, apoi cei de la Giurgiu-Malu Roșu. Pe treapta anului 20.000, toți carpaticii adorau Atotputernicul văzut de ei în chipul Soarelui.

Carpaticul, în urcușul lui neîntrerupt, prin sclipirea dintâi a minții și cu puterea brațelor a pus **deplină stăpânire** pe foc și apă, a îmblânzit animale și plantele trebuitoare lui, a început să scoată pulberi de lumină din lut și din adâncul acestuia.

Graiul articulat a rămas o treaptă în veșnică perfecțio-

nare: de la semnalele de protecție, de îndepărtare, de apropiere, la felurite forme de mai târziu. **Graiul în scris**, întâi cu ideograme sacre, apoi rânduie alfabetice era cunoscut în cultura de prund, în grafica amuletelor (anii 30.000) în gravetialul oriental de la Strachina-Dorohoi (anii 15.000) pe osteolitele de la Dubova (anii 11.000) era identificat în tera-gliflele culturilor și civilizațiilor centrului religios al Europei Vechi.

Radial, firesc, prin roire s-a extins vatră, din vatră rotundă ca cea de foc, din munți, peste coline, peste șes și luncă, zidind astfel **Sfânta Țară**. Și Țara a rămas în alcătuirea ei, și este, și va fi cât Pământul.

Rămâne ca, pe treptele drumului spre viitor, **preoțimea** să predice în anvon **veșnicia neamului carpatic**, iar **dăscălimea** să strige *in agora* că **nu vom avea sfârșit pe vatra noastră multimilenară, cum nu am avut început dat, că Tatăl Ceresc a fost, este și va fi lângă noi**.

Cavalerul dac – sculptură în stâncă bisericii rupestre –
(Cetatea dacică – Cetățuia)

Dicționar

A

Agonisire – câștig prin muncă.

Aliaj – produs rezultat prin topirea a două sau mai multe metale.

Apucătură – nărav.

Atotputernic – Dumnezeu.

Autarhie – izolarea unei țări de economia celorlalte.

Anul zero – pragul dintre Evul Timpuriu și era noastră.

B

Ban – guvernator.

Banat – zonă administrativă, supărare.

Bănie – Capitala Olteniei.

Băștinaș – autohton, al locului natal.

Bir – impozit, dare, tribut.

Biruit – învins.

C

Carpatic – din Carpați.

Cavernă – peșteră.

Căpătuit – cu un rost făcut.

Căuș – cupă din lemn.

Ceremonial – solemnitate.

Chibzuit – cumpănit.

Cinzanie – tortură, chin.

Civilizație – nivel înalt de dezvoltare al unei societăți.

Coloană – stâlp susținător.

Comestibil – bun de mâncat.

Comunitate – grup de oameni cu un interes, limbă, credință comune.

Confruntare – față în față pentru a verifica, a convinge.

Conținut – oprit, încetat.

Credință – religie, devotament față de cineva, de ceva.

Cremene – piatră foarte dură.

Cronicar – autor de cronici.

Cultic – credincios.

Cultură – totalitatea valorilor materiale și spirituale create de societatea omenească de-a lungul istoriei.

Curătură – teren cultivat după defrișări.

Cutezător – îndrăzneț.

D

Datini – obiceiuri, tradiții.

Decapitat – capul tăiat, ucis, destrunchiat.

Dejugătoare – locul unde sunt scoși boii din jug, pentru a se odihni și a mânca.

Descălecăre – așezare statornică, întemeind o țară, sedentarizare.

Detronat – înlăturat din domnie.

Devotament – atașament sincer.

Dialog – convorbire între două sau mai multe persoane.

Dilatare – a se mări, a se lărgi dimensiunea.

Divan – denumirea sfatului domnesc.

E

Emancipare – ieșirea din constrângeri.

Entitate – aspect al existenței, delimitat ca întindere, sens, conținut etc.

Epocă (istorică) – interval de timp din istorie.

Eră – cea mai mare diviziune a timpului din istoria pământului.

E.T. – evul timpuriu — perioada istorică înainte de anul „0” (zero).

F

Fărădelege – nelegiuire, faptă rea.

Fortificat – întărit, rezistent.

G

Gintă – grup de oameni alcătuit din urmașii aceluiași strămoș.

Grotă – peșteră.

H

Hăituire – fugărire cu câini.

Hățiș – desis într-o pădure.

Hoardă – trib.

Hotărnicire – așezare de hotar.

I

Ideogramă – semn grafic vechi folosit în loc de literă.

Impas – situație dificilă din care se iese cu dificultate.

Imperiu – stat monarhic condus de împărat.

Incinerare – arderea unui cadavru.

Incizie – ornamentarea unui obiect prin încrustare.

Ingenios – ager la minte, inventiv.

Inscripție – text scurt gravat pe obiecte.

Iscoditor – care caută să afle un secret.

Istoria – știință care studiază dezvoltarea societății.

Istorisire – relatarea unei întâmplări.

Intersecție – încrucișare, întretăiere.

Izbândă – succes.

Î

Îmbunare – pentru a-l face mai bun.

J

Jertfit – sacrificat.

L

Lance – veche armă de atac. Un băț lung cu vârf metalic (ascuțit).

Legendă – ispravă neobișnuită a unui om.

Levantin – originar din Levant.

Litice – din piatră.

M

Metereze – val de pământ întărit cu gard, cu loc de tragere spre inamic.

Mileniu – perioadă de timp de o mie de ani.

Minereu – acumulare din care se extrage metal.

Mișelește – ca mișeii, ca ticăloșii.

Moșnean – țăran liber.

N

Nărav – obicei rău, viciu.

Născocit – inventat, creat.

Neferoase – metale care nu conțin fier.

Nomazi – care nu au așezări stabile.

O

Obârșie – origine, din neamul din care se trage.

Ofrandă – jertfă adusă unei divinități, un spirit adulat.

Ornare – înfrumusețare.

Osteolite – oase pietrificate, foarte vechi.

P

Paloș – sabie lată cu două tășuri.

Pandantiv – bijuterie agățată de gât.

Pârcălab – dregător, conducătorul unei cetăți și al împrejurimilor ei.

Pendulare – deplasare, în du-te-vino.

Planetă – corp ceresc fără strălucire.

Pletere – suprafață din nuiele împletite.

Poartă (otomană) – Imperiul turc.

Postelnic – dregător de curte, membru în sfatul țării.

Preocupat – îngrijorat.

Preregat – structură statală înainte de regat.

Propovăduitor – cel care răspândește concepte religioase.

R

Răscoală – formă spontană de luptă.

Răscruce – locul unde se încrucișează drumurile.

Răstimp – interval de timp între două momente, între două perioade.

Răvășit – dezordinat, împrăștiat.

Răzeș – țaran liber.

Rânduială – ordine, toate la locul lor.

Reciproc – care acționează unul asupra altuia.

Resurse – rezerve de mijloace pentru valorificare.

Ritual – ceremonial religios desfășurat după anumite reguli tradiționale.

Rod – denumire dată produselor vegetale cultivate.

Roire – plecarea unei colonii noi din familia unui stup.

Romb – paralelogram cu toate laturile egale.

S

Sacru – sfânt.

Sanctuar – altar.

Sceptru – simbolul autorității.

Sedentar – stabil pe același loc originar.

Seminție – neam.

Semne litice – semne sculptate în piatră.

Senior – tatăl (considerat în raport cu fiul).

Sigiliu – placă gravată cu o emblemă.

Silit – constrâns să realizeze ceva.

Simbol – semn, obiect, imagine care evocă o idee, o noțiune, sentiment.

Slobozit – întemeiat și cu privilegii domnești.

Societate – orânduire socială.

Spațiu – întindere limitată, în proprietatea unui neam.

Spirală – curbă plană deschisă înfășurată în jurul unui punct.

Subsol – strat dedesubtul solului.

Supranumit – nume dat în plus în semn de cinstit.

Supraviețuitor – persoană care rămâne în viață după o catastrofă.

Supremație – poziție dominantă bazată pe supremație.

Stat – mijloc politic mai bun pentru organizarea și apărarea unei comunități de neam.

Stimulare – factor care încurajează o acțiune.

Stolnic – dregător, cel care poartă grija casei domnești.

T

Templu – edificiu destinat practicării cultului religios.

Teraglife – semne, litere în lut ars.

Text – ceea ce este exprimat în scris.

Tihnit – în pace, liniștit, netulburat.

Trib – grupare de mai multe familii înrudite supuse autorității unui șef unic.

Tribun – persoana care luptă pentru drepturile poporului.

Trilaterală – cu trei laturi.

Trunchi (de neam) – tulpina viguroasă pe rădăcina puternică a unui neam.

Ț

Țară – teritoriul unui stat.

Țarină – câmp cultivat, ogor.

U

Ucigaș – persoană care a ucis.

Uniformizare – a face să fie uniform.

Uniune – asociere.

Ură – sentiment puternic de dușmănie față de cineva.

Urzeală – firele întinse pe războiul de țesut.

V

Vataman – reprezentant al stăpânului feudal în satele supuse.

Versanți – cele două coaste ale unui munte.

Volută – segment de 360 de grade dintr-o spirală. O spiră.

Vrăjmaș – dușman, inamic.

Z

Zăcământ – acumulare naturală de substanțe minerale utile.

Zonă (teritoriu) – porțiune de teren, delimitată pe baza unor caracteristici distincte.

Cuprinsul

Capitolul I – Epoca pietrei

1. Oamenii dintâi6
2. Adăpostirea7
3. Modul de trai al omului de grotă9
4. Familii unite10
5. Două mari descoperiri12
6. Credințele13

Capitolul II – Epoca metalelor

7. Un trunchi trilateral cu șapte fațete15
8. Comunitatea de neam17
9. Două neamuri ale lumii18
10. Epoca metalelor20
11. Obținerea și prelucrarea metalelor21
12. Regatul Dacia23

Capitolul III – Secolele autarhiei

13. Despre grai și despre scriere27
14. Secole grele30
15. Creștinarea apostolică32
16. Țările de Ținut35

Capitolul IV – Întemeietorii

17. Pe vechi temeiuri36
18. Voievozii întemeietori37

Capitolul V – Apărătorii

19. Apărătorii40
20. Apărător al neamului său și al crucii creștine ..42
21. A doua unire45
22. Ucis pentru credință și neam48
23. Doi martiri51
24. A treia unire54

25. A patra unire56
26. Învățăminte58

Recapitulare și sistematizare

27. De la unelte la activități spirituale59
28. Alcătuiiri statale61
29. O problemă cu patru necunoscute64
30. Vechimea noastră65
31. În căutarea comorilor67
32. La români, istoria-i totuna cu religia69
33. Din sfințenia spațiului carpatic71
34. Muntele Sfânt73

Lecturi suplimentare

• Păunica75
• Brazda lui Novac78
• Ostrovul81
• Lebedele cântătoare84
• Trepte86

Dicționar88
------------------------	-----

Grafica: Mihaela FILOTEANU
 Copyright Virgil VASILESCU
 ISBN 973-0-04327-2

Tehnoredactare computerizată: Mariana IONIȚĂ

FEDPRINT
 TIPOGRAFIE

B-dul Tudor Vladimirescu
 nr. 31, sector 5, București
Telefon: 411.90.56;
 411.00.55;
 411.47.76.
Fax: 411.91.96.
E-mail: fed@promo.ro

